

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10106

A LOYB UN A DANK

Yitshak Elhanan Rontsh

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

יצחק אלחנן ראַנטש

א לויב

און

א דאנק

פאָעמעס און לידער

צייכענונגען פון מאַרק שאַגאַל

THE RABBI SIMON HEVESI

JEWISH HERITAGE LIBRARY

צווייטגעבען פון א קאמיטעט
לאם אנדזשעלעס, קאליפ.

1981

מיין ליבער
מרים עלקע

פאָלגנדיקע ווערק פון י. א. ראָנטש זיינען גרייט צום דרוק:

1. ראָמאַן „די קאַלאַניע“ (זעקס הונדערט זייטן)
2. די שלום גאַלדין דערציילונגען.
3. אַמעריקאַנער יידישע העלדן פון דער צווייטער וועלט־מלחמה.
4. אינטימע פּערזענלעכקייטן: (מאַרק, בעלאַ, און אידאַ שאַגאַל, מ. אַלגיין, גינאַ מעדעם, קלמן מרמר, משה פּץ, איציק פעפּער, שלמה מיכאַעלס, א. ליטוויץ, ז. וויינפּער, א. אַ.)
5. יידישע שרייבער אויף קעסט ביי אַנקל סעם.
6. וואונדער פון וואַנדער (רייזע איינדרוקן).
7. אַלע ווילן עסן (קינדער דערציילונגען).
8. אין דער יידישער ביכער־וועלט.
9. דערציילונגען און רעפּאָרטאַזשן.
10. אַ באַנד פּאַעמעס.

עקזעקוטיווע פון ראָנטש בוך קאַמיטעט:

אייב וויזלמאַן, ערן־פּאַרזיצער

הערשל קאַהען, פּאַרזיצער

חיים בוקרינסקי, פינאַנץ סעקרעטאַר

אייב דאַבינס, קאַרעקטור

משה שעק, פּראָטאַקאָל סעקרעטאַר

מיני ריווקין; דזשאָ גרינשפּאַן; סעם און סעלמאַ גרינבערג;
הערי ראָבינס; אהרן קוירטמאַן, חיים שוואַרץ, דזשאָ קאַרן; די
בראַדיס; רחל קליינערט; מיכאַעלס קרייז; ראָנטש ליען קרייז;
רפאל און שרה פּאַזנער, אייב בערנשטיין.

מיטגלידער פון בוך קאמיטעט:

מאָרק אַלף (ניו-יאָרק); עוועלין אַלעקסאַנדער און פּסח; יואל און טעמע פינגערבוים; אין אַנדענק פון טאַכטער ראָזע גוד; שרה גאַלדוואַלד, אין אַנדענק פון חיים; חיה רחל אַנדערס (דאַלאַס, טעקסעס); נעלי, אין אַנדענק פון יעקב אַשפּיז; אייב אַדלער; קלאַראַ בלומענפעלד, סעם און פּאַניע בערנשטיין; משה בלאַט, אין אַנדענק פון עלקען; סאַפי בענק, אין אַנדענק פון מאַקס; מרים בראַון; די בראַנפּמאַנס; בעקי בערגמאַן; שרה גוטפריינט, אין אַנדענק פון זשאַק; בען בענעוויץ, אין אַנדענק פון חיה; דייוו און בעלאַ דוואַרין; סעם און העלען דראַזנין; זעלדע האַנענבערג; הערמאַן הערץ; טשאַרלס וועקסלער; דוד און מרס. טאַמאַן; י. לאַקראַעץ; ראָז און דזשעק פעלדמאַן; מאַלי דאַרדיק, אין אַנדענק פון סעם; באַריס און אידיט סווידער; ראָז און בען קליינבאַרד; איוואַ פּראַנצבליי און טעד; נייטן קאַרפּילאָוו און טאַכטער סיליאַ; אַנעט קראַמאַן; אַבראַשאַ מאַרקס; מאַקס און פּלאַרענס סטראַסבורגער; פּרידאַ קינג; שרה לעוויטאַוו, אין אַנדענק פון זון אייב; פּאַלאַ קאַרן; ישראל און חנה פּריד; רעגיאַ; סאַפי קלערמאַן, אין אַנדענק פון מוני; העלען; דזשולס ספּלאַווער; א. סאַבעל; הערי לעין; נייטן און ענאַ שאַפּיראַ (שעפּ); נייטן און כיענע קאַהען; אסתר רייף, אין אַנדענק פון חיים; מערי טשאַנסקי; שמואל סטיין (מילוואַקי); ס. קופּערמאַן; מעקס וואַלמאַן; בערנאַרד און צעלין וואַלקאַס; גאַלדע קאַלמוס, אין אַנדענק פון סידיני; יעטע און באַריס גורשטיין; בעטינאַ און דזשעק דינצער; ביטריס גרעיביר; חנה סאַפּראַן און לואי ביאַלי; ראָז זאַלי, אין אַנדענק פון מיכאַל; די זאַמלס; צירל דאַבינס; חנה בוקרינסקי; סעם פּאַגעל, אין אַנדענק פון דזשעני; דזשין אַקו, אין אַנדענק פון ליאַ; פּרידאַ סטיין, אין אַנדענק פון חיים; פּראַפּ. מאַריס און סאַניאַ שאַפעס; מ. און ב. פאַרבער; ענאַ קליינמאַן; איידאַ בערנשטיין, אין אַנדענק פון דזשאַן; ענאַ קרייצער, נייטן קאַלווער, אייב סטיין; דזשאַן גראַסמאַן; פּאַולין און סעם גאַלדשטיין; י. דאַראַשקין און צייטל; לואי און גיטאַ ווייס; די שטשאַנגאַלס; לינאַ און בען פילדס; וועסט עדעמס עמאַ לאַזאַרוס; ליאַ שענקמאַן; לערי און העלען קענטאַר; סאַפי לאַהדאַרף; וועלוול קאַפּלאַן; מ. זאַקהיים; נ. וויינשטיין; מ. פעלאַן; ד. סילווער; א. גאַלדבערג; ד"ר י. ציפּערשטיין; פייגע פּודעמבערג; סידיני גאַלדפּאַרב.

אַ ספּעציעלן דאַנק צום דרוקער יוסף קאַרניאַל און הבחור הזעצער שמחה גילדער, פאַר זייער קאַפּעראַציע.

איינהאלט פון „א לויב און א דאנק“

64	רעגנס אין לאַס אַנדזשעלעס	7	א לויב און א דאנק
65	ווי גוט עס איז	12	פאַרוואַרצלט
67	אויג און אויער	14	פאַראַד
69	און די וואָס האָט געזען	16	א געבעט
71	ווילדער וואונדער	18	א ליד וועגן אַ געווינעריין
73	מאַמע	22	שוואַרצוואַלד
74	דו ביסט געווען	15	אַרקעסטער
75	שטינער פון ירושלים	27	דאָס קינד אין דיר
77	באַלאַדע תל אביב	29	באַקלאַג זיך ניט
82	פאַמיליע טראַניק	31	באַהעפט זיך
83	צו דיין געבורטסטאָג	32	וואַרצלען
81	אין יאַלטאַ	33	ביז דער לעצטער שעה
84	משהס קוש	34	בערג
86	איזי כאַריק	35	דער פויקער
88	סיקאַמאָרן	37	שאַנאַל פאַרבט דעם הימל
90	באַמבעס זיינען טרערן	39	העלף
92	באַלאַדע יידיש	40	האַי סיעראַ
96	פאַרטרעט	48	וואַסערפאַל
97	טראַפנס	51	א פלאַנץ
99	ווער ווייסט	52	זאַל דיך אַרן
100	ריטעם	53	וואונדן
101	יום־טוב	54	טאַג־בוך פערזון
		61	רייפע פרוכט

א לויב און א דאנק

איך ווייס ניט צו וועמען געהערן די דאנקען, די לויבן פאר יארן באשערמע צו זיין אויף דער ערד.
ניט איך האב געבעטן, ניט איך האב באגערט.
געבראכט האט מיך אימיץ אהערצו דורך געפלען און שטויבן;
געוויינט האב איך הילכיק, ארום האט געהערט,
געלאכט און געקויקט זיך, ווי ס'וואלטן געווארקעט די טויבן.

א פרעמדער, האב איך ניט באנומען, האב איך ניט פארשטאנען
דעם וואנדל און וואנדער פון שעה'ן און מעג.
געזעצט האט דער האמער, געשניטן די זעג;
געשאטן זיך קלעפ האבן פלוצים פון דארט און פון דאנען.
דערפאר וואס דאס נארישע מויל האט געפרעגט
די אייביקע קשיות: פאר וואס? און פאר ווען? און פון וואנען?

ניט איין מאל עם האט מיך דערשראקן דער שאטן דער לאנגער;
ניט איין מאל געשלאנגען די אייגענע טרער;
דאס אייגענע פעקל געווארן איז שווער;
עם האט מיך דאס היימישע רעדל פארפלאגטערט, געפאנגען;
געקראכן אויף לייטער פון זיין, ווי א בער;
ניט אנדערש, פארמאסטן זיך מעלער פון הימל דערלאנגען.

די שטראלן פון זון-גאלד זיי האבן געמאניעט אלץ העכער;
פון וועלדער פון טיפע געשאלט האט געזאנג;
געבויגן א זאפטיקע האט זיך די זאנג,
נאר לויפנדיק פריידיק דו האסט זיך פארטשעפעט אין לעכער;
דאס דראפען ארויס האט געדויערט גאר לאנג,
די הענט און די פיס האסט פארפלאגטערט אין אייביקע שמעכער.

ס'האט אימיץ געיאָגט דײך, געפלאָגט דײך, כסדר געטריבן,
און דו האָסט אומשולדיק געשטרעקט דיינע הענט
צו לויבן, צו לויבן, צו בענטשן די ווענט
וואָס האָבן באַשיצט דײך, וואָס זיינען ווי פריינד דיר געבליבן,
נאָר אונטער די פיס דיינע האָבן געברענט
די וועגן און שטעגן און בלויזע חלומות צעריבן.

דו האָסט זיך געלערנט די חכמה פון לעבן ביים שכן;
אין צייטן פון צווייפל צו אים זיך געווענדט.
געווען ביסטו תמיד אַ גוטער סטודענט,
נאָר פלוצלינג האָט אימיץ פאַרפירט דײך; אין זומפן פאַרקראַכן,
אַ וואַקל געטאָן זיך האָט דיין פונדאַמענט —
געזונקען ין שליימיקע בלאַטעס, פאַרקנוילט זיך אין מאַכן.

דערהערט האָסטו קולות פון זוניקע באַכעס און זיידעס;
פון טאַטן געהילכט האָט דאָס ערלעכע קול.
פאַרטיידיקט זיי האָבן דײך ווידערטאַמאַל
אויף יעדן פראַצעס, ווען דו האָסט זיך גענויטיקט אין עדות.
געקלונגען זי'ר וואַרט האָט ווי ריינער קרישמאַל,
ווי זיכערע האָנט פונעם מלאך ביי יצחק'ס עקדה.

געווען זיינען יאָרן באַפינקלט מיט נסים, מיט וואונדער;
געווינט זיך ניט זיכער אויף דינינקן צווייג;
געראַנגלט מיט היצל ביי אַפענער שמייג;
געשאַטן מיט פיינלעכן זאַלץ אויף די אַפענע וואונדן;
געוויזן דיר אונטער דער נאַז נאָר אַ פייג;
געבראַכט אויך עס האָבן די יאָרן מתנות באַזונדער.

אזוי איז פאַרלאָפן דער וועג פונעם לעבן זיגזאַגיש;
געמיינט, אַז ס'איז גראד און געווען איז פאַרקערט.
געוועזענער פריינד איז געוואָרן אַ שטער;
דאָס פשוטע וואַרט פונעם פאַלק האָט געצויגן ווי מאַגיק,
נאָר זאַלץ פון אַ טרער איז געבליבן אַ טרער.
דו האָסט ניט באַקומען קיין ענטפער אויף פיינלעכע פראַגעס.

און ציסטו סך-הכל פון פרייד און פון לייד און געזאנגען —
עס שטייען אין רייען די פיינט און די פריינד.
דו זעסט זיי אין נעפל, דו זעסט זיי אין היינט.
זיי האבן ניט איין מאָל געקעכלט, ניט איין מאָל געפאָנגען.
זיי האָבן פאַרפינצטערט, זיי האָבן באַשיינט,
צוזאַמען, צוזאַמען מיט שונאים און פריינד ביסט געגאַנגען.

און וואָס איז געבליבן פון אַלע הוליאַנקעס, געפעכטן?
געוואָרן אַ קאַלמער פון זיי מאַנומענט.
אַ לעבן געבויט אַלץ, צעשמערט האָט מאַמענט.
אַזוי איז דער היינט, אַזוי איז געוועזן דער געכטן.
געקאַמפן דעם טייג מיט די קנאַכיקע הענט;
אַט ביסטו אַ שאַפער געוועזן, אַט ביסטו אַ שעכטער.

מיט דעם און מיט יענעם געפירט האָסטו היינט חשבונות;
געמיינט אַז עס האָט דיך דערפירט צו אַ זיג;
פון ריזיקן העלפאַנט געוואָרן אַ פליג.
און אויסגעדוכט האָט זיך, אַז שטאַרקער איז לאַגער פון שונא;
אומזיסט איז געוועזן דיין ברונג, דיין קריג.
אויף קאַפּ פונעם מעכטיקן מולך — אַ חוּזק זיין קרוין איז.

געקומען צום פשוטן שכל, צום סוף פון יאָרירן,
אַז ס'האַט זיך דער עסק מיט מענטשן געלוינט
און גוט איז וואָס האָסטו לעבן שכן געוואוינט.
צוזאַמען געהאַלטן דעם פייער פון אייזן אין שמידן;
ניט איין מאָל די אייגענע פעל זיך געשווינט.
באַטראַכסט דעם סך-הכל אינגאַנצן און פילסט זיך צופרידן.

דאַס הינטל, דאַס קעצל — זיי זיינען געווען דייע שכנים;
געטרייסט דיך אין איינזאַמער שעה האָט אַ בויס;
דיין שוואַרצקייט געלינדערט האָט ימיקער שוים;
די בערג און דער הימל, די וואַלקנס און אַלע אינאיינעם,
זיי האָבן דאַס וואַכיקס פאַרכימט אין טרוים,
זיי האָבן וואָס מיאוס דערהויבן צום ריינעם און שיינעם.

דו האַסמ זיך דערשראָקן פאַר הימלישע פייער־מלחמות ;
דער דונער געווען איז פאַר דיר אַ האַרמאַט ;
די שפּיזיקע בליצן — געהיימער פאַרראַט ;
עס זיינען געפאַלן פון שטורעם די ריינע נשמות ;
געזויפט האַט דער קריגער דאָס בלוט אויך צו־נאַט,
און ס'לאַנד האַט געפרעסן אָן אויפהער פון פעטע נקמות.

און בלוט האַט געריזלט מיט קוואַלן פון ליכטיקן שלום
ניט בלויז אויף דער ערד, נאָר מיט זיך אויך אַליין ;
גענוג שוין געיאַמערט, גענוג שוין געוויינט ;
גענוג האַבן זיידעס און טאַטעס געצאָלט שוין פאַר שטאַלן,
וואָס האַבן געוואונען בלויז חורבות און שטיין ;
אַ דור נאָך אַ דור האַט פון אייביקן פרידן געהלומט.

און דו האַסמ געהאַלפן דאָך טראַגן די ציגל פון בויען ;
אויך דיך האַבן שטראַלן פון זון דאָך געגלעט ;
געהאַרעוועט האַסטו פון מאַרגן ביז שפּעט ;
דיין לויז איז געוועזן דיין טריישאַפט, דיין גלויבן, דיין דויער ;
געזונגען דו האַסט אין דעם כאָר, אַז עס וועט
נאָך קומען די צייט ווען ס'וועט קראַכן דער פינצטערער מויער.

צום וויפּלסטן מאָל איז דער שוואַרצער באַרויבער געקומען.
„כ'בין דאָ און כ'וועל בלייבן !“ געזאָגט האַט דער מוים.
עס האַבן זיך אַנגסטן געקייקלט ווי שרוים.
די פליגן זיי האַבן ניט אויפגעהערט זשוזשען און זשומען.
דו האַסט זיך דיין אייגענעם ווילן פאַרטרוים.
„פאַרנעם זיך פון דאַנען, דו אַכזר !“ ער האַט זיך פאַרנומען.

דו האַסט דעם באַגרעכער פון קינדווייז באַגעגנט, געטראַפן.
געלויערט אויך שטענדיק האַט ער זיך אויף דיר,
נאָר פלינקער געווען איז דיין שפּאַץ און דיין ריר ;
געטראַגן אויף אַרעמע פלייצעס די פּלאַגן, די שטראַפן ;
פאַרהאַקט אים אין פנים די פריינדלעכע טיר.
צום זילבערנעם היינט נאָר געצילט און געצילט — און דערלאַפן.

וואו זיינען פארשוואונדן באקאנטע און אייגענע נעמען?
זיי זיינען אנטרונגען, ווי סוף פונעם יאר.
זיי פעלן דיר אויס, ווי אויף קאפ דיינע האר,
דערמאנסט זיך אין זיי און אין הארצן טוט קלעמען, טוט קלעמען.
די ליידקע שטולן פון היינטיקן דור...
וואו וועסטו דען נייע, געטרייע חברים איצט נעמען?

און מוליעסט זיך, ווארעמסט זיך אפמער און אפמער צו שכנים;
האלטסט מייער און נאענט דעם אייגענעם קרייז
און לאנגזאם דיין שפאץ איז, פארכטיק דיין שפרייז,
און ציילסט, ווי אין מנין, אז פעלן חלילה זאל קיינער,
פון פריינדשאפט געווארן גאר הויך איז דער פרייז
און גוט איז צו זיין אין א רעדל מיט אלע אינאיינעם.

באטראכט זיך אליין אויך און קוקסט זיך אריין אינעם שפיגל,
דערזעסטו אז גילטיק ביסטו נאך און גאנץ.
עס צאנקט ניט דאס פלעמל און גיט נאך א גלאנץ.
דיין קול און דיין נאמען זיי טראגן דיין אייגענעם זיגל.
דיר פאסט אויפן האלדז נאך פון בלומען א קראנץ,
א לוינ וואס פארדינט האט פון יארן געפאקטע דער זיגער.

צעעפנסט די אויגן און נישטערסט דעם אונטן, דעם אויבן,
דערפילסט מיטאמאל נאך דעם לעבנס־געשאנק;
ס'אנטפלעקט פאר דיר סודות פון ביכער דער שראנק
און צייטיק עס זיינען די זאפטיקע, ווייניקע טרויבן,
און ווייסט שוין ווער ס'האט זיך פארדינט איצט דעם דאנק,
און ווייסט שוין אויך וועמען צו שאצן, צו בענטשן און לויבן.

פארווארצלט

איך בין א לייבלעכער טייל פון דעם ארום.
ארום, ארום שטרעקן זיך ארעמס אויס צו מיר.
מיר זיינען אלע פארווארצלט אינעם שטאם.
שטאמען שטאמען מיר פון בראשית אן.
אן אונדז קאן קיינער זיך ניט באגיין היינט.
היינט איז דער נעכטן פון אמאל.
אמאל איז אפגעשטאנען פונעם ווארצל.
ווארצלט זיך דער היינט אין מארגן.

איך בין דאס בינטל ביינער פון געביין.
געביין פון אלץ וואס וואקסט און מערט זיך אויף דער ערד.
ערדיש בין איך, ווי דער שווארצער פעטער באדן.
באדן זיך אין אלע וואסערן פון ימים קאן איך פריי.
פריי פאר מיר איז אפגרונט און דער הימל.
הימלען דרינג איך דורך אין משך פון מיין זיין.
זיין וועל איך, ווען ס'וועלן בערג פארשווינדן.
פארשווינדן וועל איך מיטן טויט צוזאמען.

ס'האבן זאווערוכעס, ציקלאנען און אוראגאנען זיך צעווילדעוועט.
האבן איך זיך געפרעגט, צי בין איך אויך א טייל פון זיי?
צי האבן זיי ניט נאכגעטאן די צעשמערונגען מיינע,
די מלחמות, שלאכטן, פאגראמען און רדיפות?
צי האבן איך ניט איינגעפלאנצט אין זיי מיין גרימצארן פון דורות אן?
צי האבן ניט שמורעמווינטן זיך צעבושעוועט,
ווי טענות און פארווארפן צו מיר?
ווארונגען פון שווינדלדיקן בליץ און קנאל פון דונער.

זיי זיינען אלע טייל פון מיר, ווי איך בין טייל פון זיי.
דער ענדלאזער ווייט פון האַריוואָנאָ.
דאָס אלץ איינשלינגענדיקע מויל פון אַקעאַן
און די יונגע ווייסע מעוועס ביי זיין זייט;
די אייז-באָדעקמע קייטן-בערג;
דער שווער שוויינגנדיקער שוידער פונעם מדבר;
די קאַראָוואַנען חיות אינעם דזשונגל —
און די מייסטערשאַפט פון אַ רעמבראַנדט.

די טיף פון וואַלד געדיכטן איז מיר אייגן,
ווי אייגן ס'איז די טיף פון מיינע מחשבות.
דער סוד פון ווערימל וואָס וויל אין לעבן-געראַנגל זיך מיט מיר
פאַרמעסן.

די רעמעניש פון שפראַך פון פייגל
וויל איך דערגיין פון קדמונים אָן.
דאָס שווייגן פון דער בלום און געזאַנג פון איר קאַליר
איז ווייט פון מיר און דאָך אזוי נאַענט,
אַ טייל פון מיר איז זי, ווי מיין האַרץ-פּולס.

ס'איז אייגן מיר די מענטשלעכע משפּחה,
דאָס נאַענטסטע צו מיין לייב, אַ גליד פון מיינע גלידער.
ניט הויך פון באַרג, ניט אַפּגרונט פונעם ים דערשרעקן מיר,
נאָר שכן-מענטש פון דער פאַרמאַכטער מיר.
ניט אַנקומענדיקע שוואַרצע נאַכט,
נאָר מענטש וואָס פאַרשוואַרצט מיין דאָזיין.
איך בין אַ לייבלעכער טייל פון דעם אַרום,
איך גאָר באַהעפטן זיך מיט נייעם מענטשן-מין.

פ א ר א ד

פאר די ינע אויגן שטרעמט פארביי דער פארביקער פארטאד;
עס הילכן מריט, עס לאזן הערן זיך די פויקערס;
די ברוסט פארזיס, עס גלייכן אויס זיך קרומע הויקערס;
די לופט איז אָנגעזאפט מיט קול המונישן וויזאט.
פאר די ינע אויגן שטרעמט פארביי דער פארביקער פארטאד.

האָסט אויך אַמאל אזוי וואויליונגעריש און שטאַלץ מאַרשירט
און אַנדערע באַטראַכט דיך האָבן פון די פענצמער.
געליבטע האָט געלויבט: „דו ביסט געווען דער שענסמער.“
עס האָט דער גרענד-מאַרשאַל געפירט, ניט איין מאָל אויך פאַרפירט,
נאָר האָסט געטריי און פריי אין ריטס פון מוזיק מאַרשירט.

די פיס געוועזן זיינען יונג און שלאַנק און בויגיק-שטאַרק
און בלאַק נאָך בלאַק זיי האָבן אייליק אויסגעמאַסטן;
און וואו באַשטימט, פאַרנומען האָסטו פּינקטלעך פאַסטן.
דו האָסט דערגרייכט דעם פונקט, פאַרוואַלט זיך אויף ברייטן מאַרק,
די פיס געוועזן זיינען מיד, נאָר שלאַנק און בויגיק-שטאַרק.

ס'איז יעדנס לעבן דאָך אַ מאַרש אַזאָ פון ריי נאָך ריי.
מיר נעמען אַנטייל אין אַנציייליקע פאַרטאָדן,
ניט איין מאָל בלייבן שטיין מיר פאַר די באַריקאַדן.
עס קנאַלט די בייטש, עס פאַלט דער העלד, ס'דערהערט זיך אויסגעשריי.
ס'איז יעדנס לעבן דאָך אַ מאַרש אַזאָ פון ריי נאָך ריי.

דערמאַנסט זיך איצט אין זעץ פון פויק, אין מונטערן געזאַנג;
די באַקן רויטלעכע, די פלעמלעך אין די אויגן;
עס האָבן מחנות זיך געצויגן און געצויגן.
האַט זיך געלוינט פון יאָר צו יאָר דער דרייטער דויער-גאַנג?
דערמאַנסט זיך איצט אין זעץ פון פויק, אין מונטערן געזאַנג.

דו ויצסט ביים פענצמער און באַטראַכטסט דעם היינטיקן פאַרטאָד.
עס גיט אַ שטראַם אַ יוגנט-קוואַל אין די ינע גלידער.
עס ווילט זיך דיר אַ שפאַן-טאַן און אַ מאַרש טאַן ווידער.
פאַרגעסן ווילסטו שפעטע שעה אויף גרויסן ציפערבלאַט.
דו ויצסט ביים פענצמער און באַטראַכטסט דעם היינטיקן פאַרטאָד.

דער אַרקעסטער

ווען ווינט פארליבט זיך אין דעם יונגן פּרילינג,
דאַן זינגט ער אים סערענאַדעס זים.

ווען כ'האַב פאַרליבט זיך יונגערהייט,
געוואָרן בין איך דאַן אַ פּיקאַלאַ, אַ פּלייט.

ווען ווינט ווערט צאַרנדיק פון האַרבסטיקן פאַרצאָט,
דאַן לאָזט ער הילכיק הערן זיין פאַרדראַס.

ווען ס'קלייבט זיך אָן אי פּרייד, אי לייד אין אויג,
דאַן ווער איך ברויזנדיקער קעסל־פּויק.

ווען ס'טראָגט דער ווינט די כמאַרעס שוואַרצע,
דאַן וואַיעט ער פון שווערע לאַסמן.

ווען יאַרן בייגן מיך אין צייט־געצוואַנג,
דאַן ווער אַ פּיאַנאַ איך מיט פולן קלאַנג.

ווען ווינט פאַרפלאַנמערט זיך אין זאווערוכעס,
דאַן רעוועט ער אין וויסמן רוים.

ווען לעבן פילט מיך אָן מיט גרים און צאַרן,
ווער איך דאַן אַ פּראַנצויזישער האַרן.

ווען ס'ווערט דער ווינט פון זיינע שטיק שוין מיד,
דאַן זינגט ער זיך אַ וויגל־ליד.

ווען לעבן־זייגער ווייזט מיר, אַז ס'איז שפּעט,
ווער איך דאַן אַ סודות־דיקער קלאַרנעט.

ווען ווינט דערציילן וויל פון לאַנגן וואַנדער,
צעשפּרייט ער זיינע פאַלעס ברייט פאַנאַנדער.

ווען כ'בין פון לעבן יאָ און ניט צופּרידן,
דאַן ווערט פון מיר אַ באַס, אַ משעלאַ און אַ פּידל.

עס קלעזמערט ווינט, נאָר דאָך פאַרגעסט ער,
אַז כ'בין אַליין אַ פּילהאַרמאַנישער אַרקעסטער.

א ג ע ב ע ט

וועלט, איך, א פרעמדער, קלאפ אן אין דין מיר:
ווייז מיר ארויס גאסטפריינדשאפט;
העלף מיר בייקומען דיין אפגעזונדערטקייט;
באקען מיך מיט דיין היימישקייט;
פיר מיך ארויס פון פארקרימטן וועג;
באשיץ מיך פון די פיל געפארן,
וואס באדראען מיין יעדן טראג —
באהאנדל מיך ווי אן אייגענעם.

וועלט, איך, א ווילד־פרעמדער און א חילפלאזער,
קלאפ אן אין דיין הארץ
און צעקראץ מיר די פינגער
פון דיין שטיינערנער הארטקייט.

פון דיין הארץ־פולם ציטערט די ערד.

אין דיינע קיזלשטיינערנע אדערן
ריזלט דאס בלוט פון די ראשונים,
פון פרעהיסטארישע מאמאן,
פון מאלפע־מענש, פון קוילער־מאן.

און דורשטיק זיינען דיינע גלוסמן
נאך בלוט פון קינדער דיינע.

בעט איך רחמים צו דיין הארץ, א, וועלט,
און זוך און נישטער א ווינקל
פון אומשולד אויף דער וועלט.

א פרעמדער, דערשראקענער, ווי א קינד
בין איך אין דיין הויזגעזינט.

קלאפ איך אן צום לעצטן מאל,
א, וועלט —

איידער ס'ווערט צו שפעט פאר מיר,
איידער כ'גיי אויס פון דיין הארטער הארצלעזיקייט,
פון דיין גרויזאמקייט.
פון דיין ווארפן מיך ווי א שפענדל
אין יאמערדיקן ים אריין.

באפעסטיק מיר,
ווי די ווארצלען פון א בוים ;
באפליגל מיר,
ווי דאס קלענסטע פייגעלע ;
באלייכט מיר,
ווי א זילבער-שמערן
אין א שטאק-פינצטערער נאכט ;
באצאפל מיר,
ווי א כוואליע פון אויפגעברויזטן אקעאן ;
בארעגן מיר,
מיט פרישע טראפנס פון א פרילינג-שפרייער.

א ליד וועג א געווינערין

די ערד איז
א שוואנגעריקע פרוי
וואס געבערט אזוי,
ווי יעדע מאמע,
מסתמא,
נאר ס'פארמאכט
זיך ניט איר טראכט.

איז וואס-זשע שארפט מען שווערד
פון קדמונים אן
איינצונעמען א שטיקל ערד?
איז וועמען טוט זי אן שאדן?
ס'איז יעדער דאך פארטאן
מיט איר שעפערדיקן באדן.

וויפל בלוט פארגאסן ווערט
צוליב א פיצל ערד!
גענאסן האט נאך קיינער ניט דערפון.
דאס ווייסט די זעענדיקע זון,
דאס ווייסן אלע קלוגע לייט
פון יעדער צייט.

און ווידער קלאפט מלחמה-פויק
און רופט צום טויט.
ס'איז מער ניטא קיין טרער אין אויג.
און בויה פון ערד ווערט בלומיק-רויט.

מען קוילעט זיך צוליב אַ פיצל ערד
און ס'ווערט
אזוי טרויעריק דערפון.
פאַרוויסמונג-רויך פאַרשטעלט די זון
און מענטשן-צווים
איז שניט
פון קריג-פאַרווי
און ווי
ווערט געזאָנג
פון זיגער-פאַנג.

און ווידער קומט אַ דור
וואָס פרייט זיך מיט דער מאַמע-ערד.
די אויגן זיינע — ליכטיק, קלאַר,
נאָר באַלד עס בלאַנקט די שווערד
און באַלד עס וואַיען וועלף
און מאַמעס קלאַנג: „העלף“!
און גוטע שטילע ערד
שוין ווערט צעשטערט.

זי שפרייט די אַרעמס אויס
און ווייזט איר רחבות'דיקע שוים
און בעט פאַרקלעמט, פאַרשעמט:
אַ, נעמט זיך, קינדער, נעמט
און טוט ניט אַן קיין שאַדן.

מיין באַדן
איז אַנגעלאַדן
מיט פל טוב פאַר יעדן איינעם,
איז זייט מיר גוטע שכנים.
געגרייט האַב איך אַ מייסטער פלאַן —
עס איז פאַר אַלעמען גענוג פאַראַן.

אין דער ברייט, אין דער לענג,
דיין לעבן פארברענג
אין הויזגעזינט פון ערד.
צו דיר געהערט
די טיפסטע שאכט,
דער העכסטער בארג.

דער מייסטער האט פארטראכט
און ניט געקארגט.
איז זיי א גוטער גאסט.
דו פאלסט דאך ניט צו לאסט
דער מכנים-אורחמע, דער ערד.
פארקערט —
פון שפע און פון וואויל
עס רינט דיר איבערן מויל.

פארוואס זאל טרעפן דיר א קויל
פון א מערדער-האנט?
פארוואס זאלן אין א לאנד
נאך הארעווען די טויט-פאכריקן?
פארוואס זאל פיינטלעכער בליק
באדראען קינד און קייט,
ווען ס'איז די צייט
פון לאנג שוין רייף
פארן פאסטוך-פייף,
פאר פרידלעכן שפאציר
איבער ערדס צעפראלמער טיר.

און וואו דו זאלסט ניט קומען,
ווארטן בלומען
אויף דיין באריר.

א בלום ביי רעד געווינערינס בעט ;
פאר אויפטריט אויף דער לעבנס-בינע — א בוקעט;
דעם חולה מונטערט אויף א בלום ;
דעם טויט באגלייטן קוויטן אומעטום.

ווי קלוג איז זי, די ערד,
וואס האט פארקלערט
ניט קוילן-זאלפ,
נאר פלי פון שוואלב ;
ניט פאדלע-שלאכט
נאר גארטן פראכט.

געטרוי
דער ערד,
דער שוואנגערדיקער פרוי,
וואס געבערט
אזוי פיל גוטס מיט איר באריר.

איז טוליע זיך צו איר
ווען ס'קומט די צייט ;
ווען ווערסט באפרייט
פון דעם ארום
און ווערסט אליין
א פלאנץ, א בלום.

שוואַרצוואַלד

1.

די סאַסנע האָט געלאַקט צו זיך:
איר שאַרפער אַראַמאַט, די גרינע אַרעמס;
דער איידעלער שטאַך פון ווייכער נאַדל;
די פרישקייט פון באַשאַף, דער יום־טוב פונעם וואַלד;
די גליטשיק-גלאַטע סמעזשקע וואָס פירט, פאַרפירט.

ס'ווערט קילער אין דער טיף, עס שושקעט שווייגנדיק דער בוים;
ס'איז סודותדיק אַרום, ס'איז אויס מיט ליכט און טאָג,
ס'באַוועלטיקט טונקלעניש, וואָס ווערט געדיכטער.
געקומען ביסט אַהער צו קלייבן שוועמלעך
און געפינען קוסטעס אַנגעפאַפט מיט בלוי-שוואַרצע יאַגעדעס.

געפאַנגען האָט דיך שוואַרצוואַלד אין זיין נעץ
און קליין געוואָרן ביסטו צווישן טורעמדיקע ריזן.
דו בליקסט צוריק, נאָר ס'צייט פאַרויס דיך.
דערהערסט אַ פויגל־רוף און אַפרוה פון דער ווייט;
אַ רוף־געבעט, אַ רוף־געבייזער, געהיים-סיגנאַל,
אַ בלעטער־רויש, אַ חיה־לאַך, פאַרליכטער קלאַנג, אַ וועווריק-קוויטש.

און מיטאַמאַל — אַ כאַר־געזאַנג, אַ פרימאַדאַנע־ציקל,
פון אונטער־ערד — אַ ציין־געקריין, אַ וואונד־געוויין,
אַ שיכורער געביל, קאַנאַריק־טרעל,
אַ הפקרדיק געפייף און אַ באַפעל פון באַלעבאַס ...
דאָס מיינט מען דיך, צי גלאַט אזוי?

באַוואונדערסט טענער געהערט צום ערשטן מאַל,
ס'איז ניט דיין וועלט, נאָר אַנטפלעקסט אין איר זיך.
ס'איז ניט דיין וועג, נאָר ווילסט דערגרייכן ציל;
ס'איז ניט דיין מענטש־משפּחה, נאָר ווילסט באַהעפטן זיך;
ס'דרינגט שוואַרצוואַלד־וויין אַריין אין דיר.

וועסט אנטרונען ווערן, שפאנענדיק אלץ טיפער?
ווער וועלטיקט איבער דיר דא—דער ביום, דער פויגל-מין, די זשאכע?
זאפסט-איינן לשונות נייע און ווילסט פארשטיין זיי
און ביסט אליין, אליין און איינזאם אן א שיעור
און ווילסט צוריק—און ס'ציט פארויס.

ס'ווערט קילער, פרישער. א זילבערדיק געריר,
א קוועלכל גיט א ריזל פון דער נידער,
א שטיפערל, וואס מורמלט אויס א ניגונדל,
דערציילט פון וואנדער זיינעם לאנגן,
פארשווינדט באַלד אונטער אויבערפלאַך,
ווי אויף א מיסיע א געהיימער.

פון אויבן גיט א בליץ א פאס פון גינגאלד,
א זון-שטראל האט אדורכגעבויערט פינצטערניש.
בלייבסט שטיין—דער וואַלד האט גאר קיין ענד ניט?
פארפירן וועט ער דרך אין לאַבירינט,
פון העלן מאַג—אין פינצטערניש פון וואַלד.

איז דאס דיין סוף? צוריק, פארויס? צי רוף נאך הילף?
די סאסנעס שווייגן שטאַלן, די שוועמלעך שמעקן ווילד,
די פייגל פליען פלינק, די פליגן זשומען פויל.
עס אַטעמט אימיץ שווער—א היהלע, צי דו אליין?
ביסט העכער פונעם העכסטן ביום, ביסט גליטשיק, ווי די נאַדלען
אונטער דיר.

ווערסט הילפלאַז, ווי א קינד א וויינענדיקס,
ווערסט גדול'דיק ביי זיך, א מאַן א דערוואַקסענער.
ווער וועט וועמען דא באוועלטיקן?
עס לעבט און פרוכפערט זיך דער וואַלד און אלץ אין אים—
אויך דו ביסט מייסטער און פארטרויטער איבער אים.

ווער האט פארשמופט, פארשמויסן דרך אהער?
ניט לוסט נאך שוועמלעך, יאגעדעס און בלימל-בלי.
עס ווארט אויף דיר דיין הויזגעזינט אין דרויסן אויף דער פריי,
די זון זי גלעט און וואַרעמט דאָרט.
דער וועג ארויס איז ווילד, דיין שפאן—געצילט און פעסט.

עס זענען יארן צענדליק צוועק, ווי אין א תהום.
 פון שווארצן וואלד מיט זיין געפאנג ביסטו ארויס א גאנצער,
 פון היינט-צו-טאג דו ווייסט ניט ווי אזוי.
 ס'איז זיך געווען דאס ליכט און האסט געקושט די פריי,
 נאך שווארצוואלד האט זיך איינגעפלאנצט אין דיין געביין
 און האט געבעטן זיך: דו קום צוריק אריין.

דאס גאנצע לעבן אונדזערס איז א שווארצוואלד
 און גליטשיק איז דער שפאן, פארפירעריש דער שמעג.
 פון זוכענישט נאך יאגעדעס און שוועמלעך,
 צווישן ריזן-מאנומענטן פון די יארן,
 קומט דער אייביקער דין וחשבון:
 צי האט געלוינט זיך איינשמעל און די מי?

בין היינט-צו-טאג דו הערסט דעם פייגל-רוף,
 און שושקעניש און זשושעניש און נאדל-רויש —
 אין גאנג פון טאג, אין ווידערקול דעם מענטשישן
 און ס'ציט פארויס צו פרעמדער גאס
 און ווילסט דערגיין דעם סוד פון טונקל הויז
 און כאפן ווילסטו גינגאלד-שמראל אין פינצטערניש.

דיין טרוים — א לעבן פון א שווארצוואלד;
 דיין וואך — זיך אנועטיקן מיט אראמאטן פונעם וואלד;
 דיין פחד — פארפירערישער לאבירינט פון שווארצן וואלד
 מיט זיינע סאסנע העלדן און נאדל-לאפעס.
 ווילסט פארשטיין די שפראך פון פויגל, וועוויק און די זשאבע,
 און וויסן ווילסטו וואס וועט ווייטער זיין.

און וויפל בלויער הימל האט באפרייט דיך
 און וויפל קאליפארניער זון האט דיך דערזעטיקט
 און וויפל ס'האבן קארניוואלן און מסיבות
 דערווייטערט איינזאמקייט פון דיין געמיט —
 האט שווארצוואלד טיף אין דיר זיך איינגעבירגערט
 און דיך באוועלטיקט מיט זיינע סודות.

דער וואלד פון לעבן, מיט די אויסגעהאקטע ביימער;
מיט פרימאדאנעס און מיט קוואקעס;
מיט נאָדל-גלימשן פונעם עלטער;
מיט צערייצנדיקע וואַסער-קוואַלן;
מיט אַפגעפליקטע רייפּע יאָגעדעס
און צעטראַטענע שוועמלעך-קעפלעך—

דער וואלד פון לעבן איז ניט דער זעלבער שוואַרצוואַלד
פון דיינע ריינע קינדער-יאָרן.
די שוואַרצקייט איז גאַר אַן אַנדערע: פאַרויסגעזען.
דו ווייסט דעם סוף, דו ווילסט פון אים אַנטרינגען.
די טונקלניש פון שוואַרצוואַלד האָט דיך צוגעצויגן
און אַנטפלעקט אַ פרישן נייגער און באַגער.

און אפשר האָט באַשאַפער צוגעגרייט דעם שוואַרצוואַלד,
ווי אַ מוסטער פאַר דיין גאַנץ לעבן:
די שטילקייט און דערוואַרטעניש און מורא און מנוחה,
די רו און טונקלניש, די דרעמלענדיקע וואַכזאַמקייט,
די אויסטערלישע פרייע קלאַנגען,
די זיכערקייט פון שלום פונעם בירגער אינעם וואַלד.

קאַנסטו פאַרגלייכן זיך מיט זיי מיט דיין פאַרמעג?
און ביסטו ניט מקנא בליענדיקן בוים
און בלימל ווילד מיט פעסטיוואַל-קאַלירן
און פויגל-פלי אָן צאַם-פאַספאַרט
און אפילו שרעקעוודיקע שוואַרצקייט
פון שושקעדיקן, שאַטנדיקן שוואַרצוואַלד?

דערגרייכסט דו האַסט דעם שניי-שפיץ פונעם באַרג;
אַראָפּגעלאָזט זיך אין דער טיף פון אַקעאַן;
דיין עראָפלאַן האַט אויסגעמאַסטן הימלען;
דיין חכם האַט דערגריבלט זיך צו תּוֹכֵן,
נאָר ביסט דעם סוד פון שוואַרצווואַלד ניט דערגאַנגען —
ער איז געבליבן מוסטער פאַר דיין היינט און מאַרגן.

איז גיי אין וואַלד נאָך שוועמלעך און נאָך בלימלעך ווילד
און זאַל די סטעזשע דיך צעמומלען און פאַרפירן
און הער זיך איין צום נייעם לשון פון זיין תּוֹשֵׁב
און כאַפּ אַ פּאַס פון זון אין טיפּן טונקל,
דערקוויק זיך מיטן שטיפּערישן קוועלכל
און זאַג: איך בענק, איך בענק נאָך שוואַרצן וואַלד.

דאָס קינד אין דיר

דו וואונדערסט זיך, דו ווערסט נשתומם,
דו האָסט אַנטפלעקט אַ נייע וועלט.
דו ביסט אזוי מקנא
דאָס קינד וואָס וואַנדערט אין די רוימען.
און אַליץ אין דיר עס גאַפט און קוועלט.
דו הידושט זיך: פון וואַנען?

האַסט איינגעזאַפט אין זיך דאָס וויסן
פון קלוגע דורות אָן אַ שיעור.
געמיינט — האָסט אַליץ פאַרשטאַנען;
געקלימפערט ברייטלעך מיט די שליסל
און שטאַליץ געעפנט מיר נאָך מיר
און זיך גערימט: ביז וואַנען?

נאָר פּלוצלינג, אינעם קינדער־גאַרטן,
דיך האָט געפאַנגען נייע וועלט
פון קליינע, קליינע קינדער.
דו ביסט געווען אַ פרעמדער דאַרטן,
נאָך עפעס האָט אין דיר צעהעלט,
צעשמראַלט זיך גאַר אַצינדער.

זיי האָבן ביכער ניט געלייענט,
די באַנק פון שול נאָך ניט דערגרייכט
און דאָך זיך אויסגעפורעמט
אין פריידיק־פּרישע לעבנס־רייען,
געשטיגן מוטיק אין דער הייך
און ניט געאַנט פון שטורעמס.

זיי האבן איינגענומען וועלמן.
דו ביסט געשטאנען ביי דער זייט
און אויער, אויג צעעפנט.
ווי וואויל געווען איז קינדס געצעלטן,
ווי גליקלעך איז געווען זיין צייט,
וואס וועט דיר מער ניט טרעפן —

האסטו ביי זיך אליין באשלאסן
און ס'האט געטאן דיר וויי און באנג
פאר אלע דיינע יארן,
וואס האסטו אי יא, אי ניט גענאסן.
דער וועג געווען איז לאסטיק, לאנג —
דאס קינד איז דיר פארלארן.

בייסט איצט ארום און ס'ווערט פארשמענדיק,
אז ביסט דאך אויך א קינד געווען,
געלעבט אן אייגן וועלטל.
פארוואס אנטפלעקסטו וואונדער שמענדיק
און ווערסט ניט מיד צו הערן, זען,
ווי פריי דאס קינד געוועלטיקט?

פארוואס דיר נעמט ארום באדויער,
ווען קינד די שפילצייגן פארלאזט?
מיט דיר זיך וויל פארמעסטן,
באקומט אן אנדער קול און אויער,
און הייבט אן וואקסן ווילד ווי גראז,
און האלט זיך פארן גרעסטן.

דערפילסט אין זיך אצינד צוויי וועלמן.
אין דיר פארהוילן טיף ליגט קינד
וואס דו האסט אנגעווארן.
וואס ווייטער ווערט דיר קאלט און קעלמער.
נאך עפעס פעסטיקט דיר נאך, בינדט
צו דיינע קינדער-יארן.

באַקלאַג זיך נישט ...

באַקלאַג זיך נישט, אז עפעס פעלט דיר, פעלט, ווען ביסט דער רייכסטער אויף דער גארער וועלט.

צו קאנען איבערצייילן דיין פארמעג, וועט אויספעלן צייט דיר אינעם לעבנס־וועג.

דו האסט די פינגער און דאָס צויבער־אויג און יעדער גליד אין דיר צו ציילן מויג.

און אלץ אַרום איז פאַרטיק און איז גרייט — פאַרפלאַנצט, פאַרוואַרצלט און פאַרזייט.

צו דינען דיר און מעלדן זיך: גענים, צו דיר באַלאַנגט דער קוש און אויך דער ביס.

באָדויער דעם, וואָס זעט און דאָך איז בלינד. פאַר אים דער וואונדער פאַר זיין בליק פאַרשווינדט.

און וויי איז דעם, פאַר וועמען גאַלד איז אַרץ און ליכט פון העלן מאַג איז אַפּגעשוואַרצט.

און וואו ער איז און וואו ער קומט, איז ענג; די וועלט איז אײלן פיר, אין ברייט און לענג.

נאָר וואויל איז דעם, וואָס שפּרייט די אַרעמס אױם און ס'איז די ערד פאַר אים אַן אײגן הויז;

וואָס שעפט זיך אַן מיט פרייד פון לעבנס־קוואַל און שאַצט דאָס גאַלד פון יעדן זונען־שטראַל;

פון גרעזל־שפראַץ און בלימל פראַסמ און ווילד;
פון לייבן־בריל און מאַנאַמאַנעם גריל;
פון שימערדיקן ים און שוואַרצן וואַלד;
פון אוראַגאַן און בליץ און דונער־קנאַל;
וואָס גרייכט געדולדיק צום שפיץ פון העכסטן באַרג
און גלייכט זיך אויס דעם האַרעפאַשנעם קאַרק;
געניסט פון פרייד, נאָר ריכט זיך אויך אויף צער.
ער ווערט דער מייסטער, ווען אים דראַט געפאַר.
אַ מענטש איז דער, וואָס ווייסט ווי רייך ער איז.
ער איז דער בראַווער בויער און דער רייז.
באַוואַנדערן די שפאַנונג שיין און קלוג
נישט מעסטן קאַן דאָס קליינע אויג גענוג.
און אויב באַקלאַנסט דיין איך, ביסטו אַ נאַר.
זיי שטאַלץ און שטאַרק — דו ביסט פון וועלט דער האַר.
און יעדע שעה פון אַלע לעבנס־מעג,
דו שעפּ פון נישט דערשעפּלעכן פאַרמעג.

באָהעפּט זיך

באָהעפּט זיך מיטן שופּר-שאַל פּון ווידערקול
און זאַל
דיין שטים אַ הילך טאַן, ווי אַן אויסגעשמרעקטע האַנט
דורך הויכער ציגל-וואַנט.

באָהעפּט זיך מיט דעם שטאַרן גלאַנץ פּון הונגער-אויגן
וואָס טרעפּן דיך ווי פּייל פּון בויגן,
זיי וועלן דיר נישט שאַפּן רו,
זיי ווילן לעבן אזוי ווי דו.

באָהעפּט זיך מיט דער נויט פּון שטאַפלדיקן קעלער:
מיטן חולה אין שפּיטעלער;
מיט וואַנדער-וואַגאַבונד,
מיט זיין ווייטיק, מיט זיין וואונד.

דו ביסט אַ טייל, אַ חלק פּון באַשאַף;
דו האַסט אַ חוב, דו האַסט אַ האַפּט.
מען ווייזט מיט פּינגער אַן אויף דיר.
עס וואַרט אַ וועלט אויף דיין באַריר.

באָהעפּטן זאַלסטו זיך מיט זיך אַליין
ביזן טאַג פּון דיין פאַרגיין.
אַנטפלעק די אוצרות פּון דיין איד!
ביז דער לעצטער טיפעניש דערקריך.

נאַר מער ווי אַלץ — באָהעפּט זיך מיט דיין שכן.
אין טאַג-געראַנגל איז דאַס — נצחון.
דערנענטער זיצ כסדר צום אַרום
און זאַל דיין אַנבליק זאַגן: קום.

עס שמרעקן זיך צו דיר אזוי פיל הענט.
מען האַט אין דיר אַן אייגענעם דערקענט.
בלייבסט שטיין אַ גרייטער און געפלעפּטער.
ס'איז גוט, ס'איז וואויל מיט וועלט זיך צו באָהעפּטן.

וואַרצלען

די לאנגע, גיריקע פינגער פונעם בוים
נידערן, וואַרצלען זיך טיפער
אין דער איינגעשפארטער ערד אַרײַן.
געטריי צום הויכן האַר זייערן,
צום שטאַלצן, ברייט אַרעמדיקן בוים.

זיינע שטאַרקע צווייגן נעמען אים אַרום,
באַשיצן אים און צעשפרייטן זיך אין רוים.
נאָר פאַרבאַרגן און באַשיידן זענען די וואַרצלען —
אַן לופט, אַן ליכט, אַן זון, אַן ליבגעזאַנג פון פויגל.
זיי ווייסן, אַז וואָס טיפער אונטן,
וועט פעסטער, לענגער זיין זיין לעבנס-שפּאַן.

אַזוי זיינען דאָך אויך די מאַמעס פון באַשאַף.
זיי האַרעווען אַלץ טיפער, וואַרצלען זיך
אין האַרבן אינגעווייד פון דאָ זיין
און די זין און טעכטער דעהייבן זיך
מיט אויסגעשטערקטע פעסטע אַרעמס
צום היינט און מאַרגן, צום בלויען האַרײַזאַנט.

מען לויכט דעם שטאַלצן בוים מיט זיינע ברייטע צווייגן,
מיט זיינע גלאַנציקע, פרישע גרינע בלעטער
און מען פאַרגעסט און מען פאַרזעט די פאַרבאַרגענע וואַרצלען
וואָס גריבלען זיך אַלץ טיפער
אין די פינצטערע לאַבירינאַטן פון דער פייכטער ערד.

ווי מען פאַרגעסט און מען פאַרזעט
די אויסגעהאַרעוועטע מאַמעס,
די וואַרצלען פון דעם פעסטן שטאַם.

ביז דער לעצטער שעה

ווי ס'פוצט זיך בוים און בלום פאר פרעמדן דרויסן,
אזוי זיך צירט די פרוי פאר דיר, פאר מיר.
עס פעלן נישט קיין ארעמס און קיין שויסן,
א שמיכל ווארט ווען עפנסט אויף די טיר
און גלעטנדיקע הענט פארצן אן א שיעור.

און אויב ס'האט אויסגעוויגן זאפט פון ביינער
די נישט-פארגינערקע, די אלטע צייט —
בארימען אבער קאן זיך דאך נישט קיינער,
אז ס'איז נישט ווערט געווען דער דורותדיקער בייט
פון נעכטן און פון היינט, פון נאענט, ווייט.

עס גארט נאך זונשיין-פרייד די שמומע חיה;
די וועווערקע שרייט אויס ווען ס'טוט איר וויי.
פון לאסטן וויל פלאנעט זיך אויך באפרייען;
די ווערט פון פרייהייט ברעקל מילב פארשטייט
און מענטש און פלאנץ — פאראייניקט זיינען זיי.

און אלץ וואס לעבט וויל אלעמען געפעלן.
ס'איז וואויל אזוי צו זיין באליבט און שיין.
די וועלט וויל ווערן העלער אלץ און העלער.
דער טראפ איז דאך אויף יא און נישט אויף ניין.
ביז לעצטער שעה עס ווילט זיך נישט פארגיין.

בערג

די פיס פון בערג, ווי ביי פארצייטיקע מאמאָטן.
די טיפע חן-גריבער פון בערג האָט אויסגעקנאַטן
די אלטע בעקערקע, די ערד.

די רוקנס פון די בערג — וואַנדערער פאַרשטיינערט;
די סטאַרטשנדיקע שפיצן — אויסגעזויגן ביינער
האָט אַ הונגעריקער בער.

צום הימל האָבן אויסגעלייגט זיך בערג ווי שטאַפלען;
עס שפיגלט זיך די זון אין די שוואַרצעפלען.
פאַרשוואַרצט זיי ווערן ביי דער נאַכט.

פאַרגליווערט זיינען בערד זייערע די גרויע.
עס אַטעמט מיט פאַטאַלן משפּט און מיט טרויער
די אויסגעשפילטע ריון-מאַכט.

ס'האָט ווער געמאַכט פון בערג קאַריקאַטורן;
אַ מענטש, אַ חיה, פון עלטער גרייז די שפורן —
נאָר יעדער וויל דערגרייכן שפיץ.

ווי באַרג, פאַרמאַגט דער מענטש אַ וועלט מיט אוצרות קברים;
ווי באַרג, ער בלייבט פון אַלע רייכטימער גאַר אַרים;
ווי באַרג, עס טרעפט אים אויך אַ בליץ.

און ווי עס גריבלט זיך דער מענטש, נישט קאָן פאַרשטיין ער
פאַרוואָס אים קומט דער טויט און ס'בלייבן לעבן שטיינער.

דער פויקער

ס'האבן פויסטן-כוואליעס די יבשה אָנגעבויקערט;
ערגעץ-וואו אין טיפע לאכירינטן, רוישט אַ קארניוואַל;
ס'איז דער מיסטעריעזער ים דער גרעסטער, גרעסטער פויקער;
ס'צימערט-אויף אַ גאַנצע וועלט פון יעדן זעץ זיינעס און קנאַל;
ס'הערט זיך וואַכיק ווידערקול פון ווילדן שמורעס איבעראַל.

ים, דו פויקער, מיין באַגלייטער אויפן לאַנגן וויכער-וועג,
כ'האַב דיך ניט פאַרבעטן, ניט באַפוילן זומלען אָן אַן עק.
לעבן מיינס, ווי ים דער טיפער, רוישיקער ווי שמורעס,
לייכט אין אַלע צייטן, ווי אַ צויבערדיקער טורעם,
נאַר דער פויקער-יים געוועלטיקט איבער אַלע נעכט און מעג.

מעג, ווי כוואליעס גלאַז, אין גלאַנץ און פראַכט פון זונען-שמראַלן,
יאָגן זיך אין פויקער-רייטס, לעבן מיינס צעקנאַלן;
נעכט, ווי דראַענדיקע שוואַרצע כוואליעס אין מאַקאַבער טאַנץ;
אינדערפרי זיי ברענגען פון דער טיפעניש צום ברעג אַ פלאַנץ;
ווייסע אומשולד-שוימען פאַר מיין לעבן פורעים פאַלן.

זעצט דער פויקער-יים און וואַרנט: „פון דער ווייטנס קומט געפאַר;
ס'גייט דיין שיפּל-טאַג דאָרט אונטער, פול מיט ווייטיק און מיט צער.“
ס'מאַניעט פויקער-יים אַריין אַמאַל דיך טיפער, ווייטער,
און עס רייצן, צימבלען כוואליעס צו פון אַלע זייטן;
גייסט אַריין אין וואַסער ווי אַ חכם, קומסט אַרויס אַ נאַר.

ביסט מקנא די געוואַנטע שווימער, די אַמלעטן,
שמעלסט אין קאַן דיין טייער לעבן, ווילסט מיט זיי זיך וועטן.
און דער דיריגענט, דער שמרענגער ים, ער הייסט דעם קלעזמער:
„פויק!“

ס'וויל דעם גאַנצן אַרזיאַנט אַריינגעמען דאָס קליינע אויג
און די זילבער-שוימען, ווי געליכטע, גלעטן, גלעטן.

ס'וויל ניט דונערדיקער אומרו־פויקער לאָזן מיך געמאַך;
כ'הער אין רעווען, ריטם זיינעם, מיין געוויין און מיין געלאַך.
וויל איך יא, צי וויל איך ניט, איך מוז אים תמיד הערן;
שמאַרקער ווערט ער, ווען די יאַרן מיינע זיך פאַרמערן;
גוט איז מיר און ווויל, וואָס ים, דער פויקער, האַלט מיך אויף דער וואַך.

ווי איך האָב געהיימנישן פון ים נאָך ניט באַגריפן,
ווייס איך ניט פון לעבן מיינעם זיינע טונק'לע טיפן.
נאָר עס רודערט נאַכאַנאַנד דער פויקער, לאַזט ניט בלייבן שטייף,
זאָגט צו מיר: דו לאַך און וויין, דו ברום און ברען, דו זינג און פייף;
לערן זיך ביי כוואַליעס ווי צו שווימען, ווי צו שטיפן.

איז דער אייביקער באַגלייטער אין מיין לעבן — פויקער-ים.
בעסער זיין אַ שותף צו דעם גאַנצן גרויסן טאַראַראַם,
איידער שמעמפלען זיך מיט אַפגעקראַצטע קראַמער-קאַרבן;
איידער זיין אַ צווייג פון אַלטן בוים, וואָס האַלט אין שמאַרבן.
איך געהער צום פויקער-ים, צום אייביק רוישנדיקן שמאַם.

מאָרק שאַגאל פאַרבט דעם הימל

ווער האָט דעם הימל באַנוצט ווי אַ קאָנווע
צו מאַלן מוראַלן און פּרעסקאָס?
געטונקען דעם פינזל אין זונשיין־פּאַלימערע,
נישט־דאָאיקע פאַרבן געמישט און צעצונדן?

געקלעקט האָט אים רוים האַרזאָנטישער,
צעכראַסמעט, צעלייגט זיך אָן אַ גרענעץ,
צעשויבערט, באַטרונקען פון רחבות,
געקוילערט זיך אויבן, ווי קינדער אויף גראַז דאָ.

און שמאַט האָט געזען און דאַרף האָט געגלאַצט.
אין קיך האָט די ווירטין די טעלער געלאָזן,
אין שפּיטאַל האָט אַ חולה דעם ווייטיק פאַרגעסן,
אויפן ים האָט אַ פּישער צום הימל געלעכצט.

און פריי איז געווען דער אויסשמעל פון מאַלער,
און העלדזער מיליאָנען געשמרעקט זיך אַרויף,
און אויגן צעעפנט האַבן מענטשן און חיות צוגלייך
און גענאַפט און גענאַפט.

אַ, ווער איז דער מבין וואָס קאָן דאָס באַשרייבן?
ווער איז דער קינסטלער וואָס האָט דאָס געשאַפן?

ווייסע גיגאַנטישע לייבן רייטן
אויף ראַזעווע, דאַרינקע ציגעלעך;
גאַלדענע עפל אין צעעפנטע מיילער
פון בלויע צעפלאַשעטע פּערדלעך.

און יידעלעך אין זילבערנע זשופּיצעס
טאַנצן אין קאַראַהאַד
מיט רעגנבויגנדיקע הענער.

און ווייטער נאך און טיפער נאך—
שטיפער פאראצן מיט שפיציקע מיצלעך,
און משארלי משאפלין מיטן שמעקן—
אלע אויסגעפוצמע אין העלע בגדים
שפילן זיך אין בלינדע באבע,
צווישן בערג פון פיאלעט און פייער.

און ביי דער זייט שמייכלט א פארשעמטער
דורך א וואלקן-שויב א ווייסער
דער בלוי-אויגיקער וויטעבסקער מארק שאגאל—

די האר גרין באקראנצט,
דאס רונדיק פנים— א פולע לבנה,
די קליינע הענט צונויפגעלייגט אין צונמער רויט...

און די וועלט האט געזען
און די וועלט האט געוואוסט:
מארק שאגאל האט דעם הימל געפארבט,
מארק שאגאל האט דעם הימל געפארבט!

ה ע ל ף

מען זוכט א שלאָס,
א שוים.

ס'גרינט דאָס גראָז,
ס'איז שטאַלץ דער בוים.
בענקען בענקט מען
נאָך אַ מרוים.

דער נעכטן לויפט דיר
נאָך.
ציילסט די מעג,
ס'איילט די וואָך.

דו גייסט אַראָפּגעלאָזט
די נאָז.
דאָס לעבן פרעגט:
פאַרוואָס?

מיר לעבן אין אַ וואַלד
מיט הונגעריקע וועלף.
העלף!

מיר וואוינען אין אַ וואַלד
מיט הונגעריקע וועלף.
העלף!

די זון גייט אויף, פאַרגייט.
פינצטער ווערט.
עס שלאָגט דער זייגער צוועלף.
העלף!

די הענט שפרייט אויס צו דיר
דער גרייז.
דאָס קינד שרייט אויס צו דיר:
שפייז!

עס ווייטאַגט קראַנקער
אין שפיטאַל.
עס לאָזט נישט רוען דיר
זיין קול.

פון לעכער לויפט מען
שוין אַרויס.

האי סיערא (*High Sierra*)

1.

די גרויע בערג, ווי אש; זיי שווייגן ווי דער טויט,
נאר אויפגעבויט
אויף זיי האט דער סקולפטאר-מייסטער, די נאטור,
א קאלטן שפור
צו ניט-אנטפלעקטע טיפע אוצרות פון דער צייט,
אומענדלעך ווייט.
און ניט בארירט האט נאך דעם מענטשן-טראט דעם וועג
פון זיין פארמעג;
און אין די שטיינערדיקע שטייפע בערג עם ליגט
פארטהילט, דערשטיקט
א שאכט פון פינקלדיקן ניט-דערשאצטן גאלד,
וואס האט געזאלט
באגליקן די בעלנים-גרעכער פון דער וועלט,
נאר ס'האט די קעלט
געמאכט א סוף צו זייער גיריקן באגער
און בלויז דער בער
געפונען האט א פרייע היים דא אינעם וואלד;
און אין א שפאלט
פון טיפער ווילדערניש פון ציטערניש פון ערד
ליגט אייז פארטרערט.

2.

עם האבן אונדז די אלטע און די נייע לערעם
גערופן צו די האי סיעראס
און זומער, אין די שטיקנדיקע גרויסע היצן,
גענומען האבן זיך פארקריצן
אין אונדז די וואונדער פון די הויכע בערג פארשנייטע
און שמילערהיים די אַנגעגרייטע
און ניט דערווארטע טרעפענישן מיטן ווינטער;
געלאזט דעם זומער גאר פון הינטן.

די האזי סיעראס מיט די שפיצן מינארעמן!
די האזי סיעראס, וועלכע גלעמן
די שפיגלדיקע טיפע אָזערעס די בלויע.

דער שניי האָט זיך גענומען טויען
און דורכגעדרונגען האָט די זון מיט אירע שמראָלן –
א שמראָס געטאָן די וואַסערפאלן
אַראַפּ, אַראַפּ פון בערג מיט ראַשנדיקן אימפעט;
עס ליגן אָזערעס אין קינפעט;
אַ סוף צו שמילעניש, עס ווערט דאָ אַ גערודער,
עס קומט דער קוואַל דער רושיקער צום רודער,
נאָר העט נאָר אויבן, אויפן אייז געטורעם,
דאָרט הערט מען ניט דעם פרישן שמורעם;
צעבויטעט האָט זיך פון די בערג דער שניי געפענטעט,
צעוויגט זיך ווי פון ווינט די לענטעם,
עס האָבן ריטשקעס וואַסער שטאַלץ און אַנגעשוואַלן,
דערפרייט מיט זיי זיך האָבן טאַלן.

עס האָבן זיך אויף בערג צעפראַלט די ווייסע מירן,
גענומען האָבן גאַלאַפירן
באַפרייטע זילבערדיקע שמראָמען מיט אַ שאַלן
פאַראייניקט אין די וואַסערפאלן.

געדונערט האָבן ריטמיש מעכטיקע קאַסקאַדעס
פון הויכער סיעראַ נעוואַדאַ.
אַריין מיט אייפער אין די אָזערעס די בלויע
געשאַפאַנט אַריבער צאַם און טויער;
אַריין אין אויסגעדורשמע לעכער, מדבר פלאַכן
געמאַכט די קעקטומעס צום לאַכן.
אַריין אין וואַלד פאַרשלאַפענעס און שטילן,
מיט ביימער גענומען זיך שפּילן;
געשאַפן נייע וואַסער-גריבער און געוועבן,
עס האָט געשפראַצט מיט ליכט און לעבן.

געיאגט זיך האבן וואסערן, ווי ווילדע ביקלעך,
דערגרייכט די ראנדן פון די בריקלעך.
אויף גלעטשערדיקע שטאלצע האי סיעראס
געביטן האט זיך די אטמאספערע.

3.

די מונקל-בלויע אַזערעס אין בערג די ווייסע
דערציילן מעשות
פון מויזנטער און מויזנטער פארבארגענע יארן
פון אייז פארפראן,
פון מילער אויסגעטריקנט פון די אכוד היצן,
פון דונער, בליצן,
פון פלוצלינגדיקן ערד־געציטער און געוואקל,
פון פייער פאקל,
פון שפייענדיקן לאווא־צארן פון וואלקאנען,
פון אוראגאנען,
וואס האבן צעפליקט דא דעם ערדישן באדן,
גרויס איז דער שאַדן
מיט ברוכווארג און פחד, געשונדן די הויטן,
צערופן מויטע.
די שווימער גענימע אין טיף אריינגעלויערט,
עס האט געדויערט
א רגע בלויז און מענטשן-שמאם האט באדויערט.
געקומען איז דער פישער געוואגטער זיך שפייזן.
שווער איז די רייזע,
נאר אויסגעטראטן האט ער די שמעגן און וועגן
פאר זיין פארמעגן.
און שוין זיינען די טיפע אַזערעס געבליבן,
נאר זיך צו פארליבן.

די פערצן מויזנט פוסיקע גיגאנטן-משפחה.
 די פאמריארכן מיט די אויסגעשפרייטע ווייסע אייז-בערד,
 מיט הונדערט און צען קינדער-אזערעס,
 פירן דא די גרענדע פאראייניקטער היים.
 מאָנט ווהימני אין דער שפיץ און לעבן אים, ווי שומרים,
 די זילבער-טורעמס פון א צענדליק בערג-שפיצן.
 עס שטרעקט זי אויס זיין „איינזאמע סאָסנע" אָזערע
 און די גרעסטע שטאַלצע „קאָנסולטאַציע" אָזערע.

ווי אַראָפּגעקיקלט טוליען זיך די ברוינע אַלאַבאַמאַ בערג
 מיט זייערע גראַמעסקע חיהשע פיגורן
 און סקולפּטורישע אַבסטראַקציעס.
 און גאַר, גאַר אונטן האָט אויסגעשפרייט די אַרעמס זיינע
 דער נאַכגיביקער „אָענס" טאַל.

און מענטש איז נישטיק קעגן זיי
 און זיין ממשלה מיט די יינגלישע זיגזאַגן
 רירט ניט אַן דאָס אייזיק האַרץ פון דער פאַרשטיינערטער אימפעריע.

די האַרטיעראַס הויערן איבער זייערע קינדער, די אָזערעס,
 און נעמען זיי אַרום מיט די ווייסע מעכטיקע לאַפּעס.
 די „מאַמאַט" אָזערעס, בלוי און ווייס און שאַטנדיק שוואַרץ פון באַרג;
 די „פאַרברעכער" אָזערע, אַרומגעצאַמט פון דריי פעסטונגען-בערג;
 די „מאַנאַ" אָזערע מיט אירע סטאַרטשנדיקע גלאַטע פעלדזן;
 די „דזשון" אָזערעס מיט אומשולדיקער מראה און פול מיט
 גלוםטיקע פאַרעלן;
 די „טאַפּאַז" אָזערע, ווי אַ פינקלדיקע צירונג צווישן ווילדערנישן;
 די „קראָלי" אָזערע מיט די הייסע קוואַלן.

קומט דער ווינטער, קומען סקיער מיט די גליטשערס,
 און זיי טאַנצן אויף די גלעטשערס.
 סקיער אויפן מאַמאַט באַרג—יונג און לוסטיק,
 נאַכן טאַקט פון וואַלץ-מוזיק;

סקיער פליען, סקיער שטיפן, קוילערן זיך, נעמען איין די ווייסע וועלט.
ס'באטראכטן זיי געדולדיק די „קארניזן“ שפיצן פונעם מאמאט.

קומט א פולע ליכטיקע לבנה און זיך שפיגלט אין די ווייסע בערג;
ווייסער ווערט דער איין, זילבערדיקער גלאנצן אפ די שפיצן,
דוכט זיך, אז די בערג האלטן אַמעס איין,
אַלץ אַרום בלייבט פאַרחידושט, וואַרט אויף לבנה-שיין;
רירט זי אַן דעם באַרג, ווערט ער יונג צוריק,
ווי אַ פאַרליכטער אין אַ לבנה-נאַכט .
גאַפּט דער מענטש מיט אַפּן מויל און דערשרעקט זיך
פאַר דער ניט-דאַאיקער שיינקייט,
זעט ווי ס'באַהעפטן זיך לבנה מיט די בערג
אין אַ יצירה אַקט.

5.

די האַי סיעראַס—דאָס לאַנד פון גרייז-גרויען עלטער און יונגן מאַרגן;
איין און שניי און בריענדיקע זון און ווילדער דזשאַנגל וואַלד;
אַרום די אַזערעס—מחנות פון פאַנדעראַזעס, סאַסנעס, יעלן און צעדערן;
און אויף דער פלאַך—קעקטוסן און משונהדיקע יהושוע קוסטעס;
און רייזן-שטיינער פלאַסטן, ווי באַשמראַפּטע פאַרשיקטע,
אויסגעשפיגענע פון זידנדיקע וואַלקאַנען;
און שוואַרצער באַדן מיט אויסגעלאַשענער לאַווע;
און דאָ און דאָרט אַ פאַרזאָרגטער בער
און לאַנגהאַרנדיקע צעשראַקענע הירשן.

און וואו איז דער בן-אדם וואס שטיקט זיך
אין דער טורעמדיקער גרויס-שמאט?
און ווען ער קומט אַהער דאָ, איז דאָס אויף בייד-וואונדער;
גיט אַ שמעק, אַ לעק און טראַגט זיך אַפּ פון דאַנען.
ער נייטיקט זיך אין טעלעפאָן און טעלעוויזאָר,
אין רויש פון אונטערבאַן און ריטשען פון אַמבולאַנסן.
ער האַלט מלחמה פאַר אַ פיצל ערד
און דאָ ליגט ערד צעכראַסטעט און בעט זיך:
נעם מיך, ברודער, און באַהעפט זיך מיט מיר.

אויף די רוקנס און די בייכער פון די סיעראס
האט דער שניי, דער מאלער, אויסגעצירט
אולטרא-מאדערניסטישע געוועבן און געמעלן:
פיגורן פון וואלפיש, גענדו, מאלפעס און מענטשן,
אלץ מיט די פיס ארויף און די קעפ אראפ.

דער סקולפטאר-צייט האט אויסגעהאקט פאלאצן
און פרע-היסטארישע היות און געשמאלטן.
און די זון און שטורעמס און שניי-זאווערזוכעס
האבן אויסגעפארטיקט די לעצטע שטריכן.

און איבער אלץ הערשט דא א סודותדיקייט,
א קאלמע, קלארע שטילעניש, א שעפטשענדיקע רו,
וואס באהאלט אין זיך טיף, טיף דעם אמת
פון די דראמעס און לעגענדעס פון די זיידעס-באבעס
פון אמאליקן אמאל, פון אנהייב פון באשאף.
שטייען זיי מיט פארמאכטע לעפצן, די האי סיעראס,
שווייגן מיט זיי די קינדער-אזערעס.

ווען וועט דער מענטש דערלערנען דעם אייערנעכטן?

דער מעכטיקסטער וויכער-ווינט
קאן דעם שוואכסטן בארג ניט א ריר מאַן;
בלויז אַן אַכזרדיקער בליץ
קאן אַנצינדן אַן אוראלטן וואַלד,
אַ וואַרונג, אַז ער זאל ניט דערציילן קיין סוד...
ברענען וועלן שפיצן בערג,
נאַר אויסלאַכן וועלן זיך די פאַטריאַרכן
און ווידער איינדרעמלען.

צעטומלען וועט די סיעראס
אַ וואַלקאַן, וואָס גייט אַרויס פון די פליים
און זיין גרימצאָרן צעדריבלט די געדערים פון אַ באַרג.
ס'וועט די ערד אַ שיפור מאַן און זיך צעוואַקלען
און שפאלטן באַדן און צעברעקלען הויכן

און אויספליקן שטיקער ערד
און איבערלאזן טיפע גריבער-וואונדן.
ס'וועלן גיזערס הייסע פון דער טרוקענער ערד א שפריץ טאן
און קיינער וועט ניט וויסן ווען און ווי אזוי און פארוואס.

און קיינער ווייסט ניט ווי אלט עס איז
דער לעבעדיקסטער עלצטער פון באשאף —
די „שטייפע-שישקע-סאסנע“, וואס וואקסט אויף העכסטע בערג,
די נאקעט-ווייסע און מדברדיקע.
דארט בליען זומערצייט די ווילדע בלומען,
זיי פירן צו די שטעגן פון דער „אלף-סאסנע“.
די שישקעס זיינען פורפור-ברוין מיט קורצע נאָדלען.
צעקנידערט זיינען שטאמען און די צווייגן.
דארט אויבן צען טויזנט פיס הויך,
לעבן די לעצטע ביימער, די „אלף-סאסנעס“.

6.

אמאל, אמאל האבן גאלד-זוכערס
אָנגעקלאַפּט אין די טירן פון די סיעראס;
אמאל, אמאל האָט דער זילבערדיקער גלאַנץ פון גלעטשערס
געמאַניעט די זילבער-זוכער אין די געדערים פון די בערג;
אמאל, אמאל האָט דער שמן-באָרג
געבוירן אַרץ און קופער
און צוגעצויגן צו זיך די שטאַרקע לייט
פון גאַר דער וועלט, וואָס האָבן דאָ געפּרירט
און געפונען אוצרות ביי אַ שיעור.
און ווען נאָך אלע גליקן זיך אויסגעלאָזט
האָט אַ טייך, איז דער מענטש פאַרשוואונדן
און פון די ישובים אין די סיעראס
זיינען געוואָרן געשפענסט-שמעמלעך
און שדים טאַנצן דאַרט מיט ווינטן מוזיקאַנטן.

צמאל, צמאל האבן דאָ געוועלטיקט די אינדיאנער שבטים,
 די שאַשאַנעס, די פּועבלאַס, נאַוואַכאַס און יאַקומן.
 טראַגן בערג און טאַלן אינדיאנער נעמען,
 האָבן זיי געלאָזט נאָך זיך שטיינער-ביכער פעטראַגליפּן;
 האָט זייער פאַרגאַסן בלוט געשמראַמט
 איבער לאַנד און טייך, אינעם וואַלד און מדבר —
 צו דער שאַנד און פּלוך פון באַצווונגער אַמעריקאַנער.

מערן זיך טוריסטן צו די האַי סיעראַס;
 נעמען זיי זיך איבער מיט די נעמען אינדיאנער;
 רימען זיי זיך מיט די שנייבאַדעקטע טורעמס פון גראַניט;
 מייט די גרינע נאַדל ביימער וועלדער;
 מיט די טיפע סודותדיקע קעניאַנס;
 מיטן שטומען הייסן מדבר.

וואונדער איבער וואונדער פון באַשאַף!
 קוק און גאַפּ און זעטיק אָן זיך.
 נייג אָן דיין אויער צו די גרוסן פון די עלטערזיידעס, באַכעס.
 יא, דו וועסט זיי דאָ געפינען; אין די בערג פאַראַן נאָך גאַלד,
 און אַרץ און זילבער, קופער און איידלשטיינער;
 וועסט אויך דאָ געפינען אַנזאַג פאַרן מאַרגן.

מיינסט דו ווייסט שוין אַליץ,
 נאָר דו האַלטסט נאָך אַליץ ביים אַלף־בית.
 אפשר קלאַפּט אַ האַרץ אויף שפיץ פון גלעטשער;
 אפשר קלייבט זיך אויסרעווען אַ וואַלקאַן;
 אפשר וועט אַ טרייסל טאַן די ערד
 און וועסט דערפילן פחד פון אַ קינד.

אפשר ליגט דאָ פאַרבאַרגן דיין מאַרגן.
 פרעג זיך נאָך ביי די האַיי־סיעראַס.
 אפשר ווייסן זיי דעם סוד,
 דעם סוד פון דיין זיין דאָ אויף דער ערד.

וואס ערפאלן

דו ביסט איינזאם צווישן אוראלטע פעלדזן.
דו ביסט יונג אזוי, גאר פרעמד איז דער ארום.

זיי סטארטשען מוראדיק אין סודותדיקער הויך
און דו ביסט קליין אזוי און הילפלאז.

מעכטיק זיינען זיי, מיט גרויל פון אלע צייטן,
גאר שמיל איז אליץ פון גאענט און פון ווייטן.

און דו ביסט מייסטער איבער אלע שפיצן.
אפשר שווייגן זיי מיט שטומעניש פון אויסגאנג.

איבער זיי וואַיען וויכער-ווינטן אַ מאַנץ-מאַקאַבער;
בריען זונען אויס דאָס לעצטע ביסל זאַפּט;
אין מלחמות שפילן זיך זאָווערוכעס-שנייען —
בייזע רוחות דורות צווישן זיי זיך דרייען.

גייסטן פאַרויכטיק פאַרויס, ציטערט יעדער טראַט דיינער.
וואַלט אַ פייגעלע זיך דערבאַרעמט און אַ טרעל געטאַן;
וואַלט אַ הירש אַ רויש געטאַן צווישן פלאַנטער-צווייגן.

וואַלט אליין אַ קוויטש געטאַן צו הערן ווידערקול.
אליץ ארום דיר שווייגט מיט פחד פון אַמאַל.
איינער ביסטו דאָ און פעלדזן אַן אַ צאַל.

פּלוצעם שטעלט דיין אויער אַן און האַרכמט.
ס'קומט אַנטקעגן דיר אַ זאַלפּ פון כוואַליע-קלאַנגען,
אַ מיראַזש פון שמורעס-ים אין ווילדערניש פון בערג?

פאַרשנעלערסט גאַנג און העכער ווערט דער קלאַנג.
יא, עם רודערט זיך אליץ מער מיט יעדן שפאַן.
ערגעץ, גאַר נישט ווייט פון דאָ, איז אַ לעבנס-ברויז פאַרצאָן.

2.

א פינקל גיבן זילבערדיק פון פעדעסטאלן,
אין טיפעניש פון פך-הקלען,
די שפרודלדיקע וואסער-קוואלן.

זיי ווילן אויפוועקן דעם פאפנדיקן בארג.
זיי זיינען שוועבנדיקע מענצער אויף זיין קארק.

זיי זיינען יאג-פערדלעך אין גאלאפ,
מיט שווינדלערישן שנעל אראפ, אראפ, אראפ —
אין גרינעם גראז, אין ארעמס פונעם טייך,
מיט ריטס פון א מאכט, די מאכט פון קיניגרייך.

די קוואלנדיקע וואסערפאלן!
זיי פראלן אויף
פארמאכטע זאלן פון די סקאלעס,
מיט שטראמען שטראלן
פון התלהבות.

זיי שאלן אויס
כאראלן
פון פאסטאראלע פינאלן.

זיי קנאלן בייטשיק
איבער די פארצייטנאם.
זיי כוואליען אויס סיגנאלן
צו דעם מארגן.

זיי נעמען איין די הויך און נידער,
זיי זיינען לידער
פונעם היינט.
עס שיינט
זייער זיג
אין קריג.

צום נעכטן נישט צוריק!
זיי פליקן שטיקער
פונעם בארג,
נישט געקארגט!
פארויס, פארויס, פארויס
צו ווארטנדיקער שוים
פון גרינע פלאכן.
זיי פרייען זיך, זיי לאכן.

עס שאלן
קארניוואלן
אין וויסער ווילדערניש,
אין שטייפער שמומעניש,
אין טויטער שמילעניש,
עס יאגן זיך גאר שטיפעריש
די וואסערפאלן, די וואסערפאלן.

און דו ביסט יונג געווארן!
און פון די בערג דער יאך פון יארן
איז מיטאמאל נישט געווארן.

און מיטגענומען האסטו אויף דיין שפאן
פון וואסערפאלן דאס געזאנג!

א פלאנץ

דו ביסט א פלאנץ, וואָס בייט איר אויסזען
מיט דעם באַריר פון היץ און קעלט.
די הייסע זון, דער ווינט, די רעגן-טראָפּנס,
צומאָל זיי זיינען היילער און צעשמערער.
זיי זיינען ריכטער פון דיין זיין.

דו ווערסט פאַרווייט, פאַרזעצט, דו האַלטסט אין וואַקסן
און ווי דאָס גרעזל, בוים און בלום,
דו שפּראַצסט, דו בליסט, ביז ס'קומט די צייט פון וועלקן.
פאַרנעמסט דיין אַרט אין סאָד דאַרט, צווישן פּרוכטן.
דו ווערסט אויך אַפּגעזונדערט, ווילד.

און ווי אַ פלאַנץ שטייט אויס אין צייט אַמאָקעס
פון הונגעריקן לעבנס־מין.
די זון טוט גוטס, טוט שלעכטס, זאַפּסט איין דעם רעגן,
לעבסט איבער וויכער־ווינטן, זאָווערוכעס.
די עלטער שטעמפּלט אַפּ איר סוד.

דו מיינסט דו ביסט דער הערשער איבער פלאַנצן.
ווי זיי דיין גורל איז באַשטימט.
דו ביסט אַ פלאַנץ, וואָס נייטיקט זיך אין פלאַנצן,
נאָר ס'וועלן איבער דיר די גראַזן וואַקסן.
דו ביסט דער מייסטער און דער שקלאָף.

דו ביסט איין פלאַנץ צווישן מיליאָנען.
ווי זיי דו ווייסט נישט ווער דו ביסט.
די באַלעבאָטיים זיינען זון און רעגן.
דו ווערסט נישט מיד צו פרעגן, איבערפרעגן,
פאַרוואָס דו ביסט אזוי ווי גראַז.

זאל דײך אַרן

ערגעץ-וואו גייען קינדער אויס פון הונגער;
ערגעץ-וואו גייען גרינע וועלדער אויס אין פייער;
בעסטע בירגער שמאכטן אין די תפיסות.
ס'דראען אַרום דיר געפארן —
זאל דײך אַרן, זאל דײך אַרן.

הערסט געוויין פון שכנס ווינקל;
ס'יאגן אַמבולאַנסן איבער גאַסן;
יונגער בחור נישטערט שפיוז אין אַפּפּאַל;
שיינע מיידל וויל דעם תהום פאַרנאַרן —
זאל דײך אַרן, זאל דײך אַרן.

ס'ראַנגלט זיך אַ פּאַלק פאַר סאַמע לעבן;
שמאַרקער וויל דעם שלאַפּן נאַר דערשלאַגן;
ס'ציטערט אַלטימסקער די היים פאַרלאַזן;
מערדער הערשט אויף טראַטואַרן —
זאל דײך אַרן, זאל דײך אַרן.

אַרעס מענטשל ביילט די פּוּיסטן קעגן הימל
און אַ מאַמע שטרעקט די אַרעמס פּול מיט ווייטאַג;
זעסט יסורים, זעסט קאַנוואַלסיעס;
אַנגעזאַפט איז לופּט מיט צערן —
זאל דײך אַרן, זאל דײך אַרן.

זאַלסט דיין אויער נישט פאַרשטאַפּן;
זאַל דאַס אויג דיינס וואַך זיין, וואַך זיין;
ברייט צעעפּן האַרץ און שטאַרק זיך;
אין דיין ווינקל טו זיך ניט פאַרשפּאַרן —
זאל דײך אַרן, זאל דײך אַרן.

וואונדן

האָסט אויפגעכונדן
פון דער וועלט די וואונדן
און האָסט פון היץ און קעלט
דיין פנים זיך פארשטעלט.

ווער איז דאָס געווען דער רשע־מרושע,
וואָס האָט געלאָזט אונדו די ירושה
פון צארן און צער
און אייביקער געפאר?

זוכט מען די אמתע היילער
אין אלע ערד־טיילן
פאר די וואונדן פון דער וועלט,
נאר דער רעטער פעלט נאָך אלץ און פעלט.

און ווידער האָבן בלומן זיך צעצונדן
דערזעענדיק די וואונדן
בלומיק סוף און הויל,
ווי אַ צעווייטיקט מויל.

שטייט די וועלט, די מאַמע
און ברעכט די הענט צוזאַמען:
אַז אַך און וויי איז מיר און ווינד —
ראַטעוועט מיין פאַרוואונדעט קינד!

טאג-בוך פערן

די טויב, זי גוידערט זיך,
פאררייט דאס קעפל
און גרייט איז זי פאר אן אטאקע;
פארטרייבט די פייגעלעך צוליב א ברעקל.
צו קיינעם ניט געטריי —
די טויב, זי ברענגט מיר ניט קיין שלום.

**

א נעפל-וואנט פארשמעלט דעם הימל און דעם ים;
די זון זי בויערט דורך אן עפענונג.
טעג פון נעפל-גראטעס
רינגלען דיך ארום.
א בליק א טרייער
דרינגט אריין אין דיר,
ווי די זון דורכן נעפל-מויער.

**

פארקליבן זיך אין א ווינקל
צו זיין אליין,
אנטרונען ווערן פונעם מענטש א ווייל,
ניט הערן מער די קולות פון דערווידער —
נאר ס'האבן כוואליעס זיך א לאז געטאן צו דיר,
און א ווידערקול האט דיך פארפאלגט
פון שטורעם-ברויז אין זיך
פון דיין אייגענעם געוויסן.

**

ווי א טויכער א געניטער,
דרינגסט אריין דו אינעם לעבנס-ים.
דערגרייכסט די טיף, באזיגסט די טיף,
נאר קומסט ארויס א נאר אן אפגעשליסענער.
דאס לעבן האט ארויסגעשמעלט א פייג.
דו ביסט א גארנישט צווישן נישטן.

*
**

זי שמייכלט און ס'שמייכלט דער ארום.
זיך אפגעטאן האבן די קנייטשן.
זי איז אלעמען געפעלן
און זיך אליין אויך.
נאר אין איר היים וועלטיקט אומעם.
די איינזאמקייט ליגט מיט איר אויף איין קישן.
זי חלשט נאך א שמייכל, נאר ס'לאזט זיך אויס א טרער.
מארגן וועט דער טראטואר
א שטראל טאן פון איר שמייכל.

*
**

ווינט און ווילן וועלן וואכן,
שטויסן שטארק און שארף און שטומערהיים:
לעב און ליב און לויב און לוסט;
היט דעם היינט, האלט אן הארמידער;
זאט מיט זון, זאג: זאל זיין
צוועק און ציל — צוים די צייט.

*
**

זיינען זיי געקומען:
 פון פעלדער דורכגעווייקט פון שווייס;
 פון בערגער, ווי פארשטיינערט;
 פון ריחדיקן פיש-פאנג;
 פון קארצערדיקן יאד;
 פון היימישע, ווארעמע שויסן.
 נא, קוק זיי אן — זיי זיינען דא.
 זיי מאנען, פאדערן א חשבון —
 ביי מיר, ביי דיר, ביים האר פון אלע וועלטן.

**

די וועלט איז א קאפעליע,
 די קלעזמער זיינען מיר.
 דאס קינד איז א פיקאלא,
 וואס אין פידעלע שטעקט — די פרוי;
 דער מאן — דער הארן און די פויק.
 צומאל ביסטו אליין דער ארקעסטער
 און שפילסט אויף יעדן אינסטרומענט.
 א צויבער-האנט פון א דיריגענט
 דיקטירט דעם אימפראוויזירטן פינאל.

**

דו, וואס טראגסט די קרוין,
 ביסט אמאל אזוי מקנא
 דעם אונטערטעניקטן בעל-חי.
 סע דרינגט דיך דורך די קאץ;
 ס'וויל לעקן דיך דער הונט
 און ס'וועקט דיך אויף דאס פיצל פייגעלע
 צום לעבנס-דינסט אין פרימארגן.
 זיי ווערן געפירט פון א זיכערער האנט,
 נאר דו ביסט הילפלאז אינעם רוים.

**

דו ווארטסט און קאנסט זיך ניט דערווארטן
און ווייסט אליין ניט אויף וועמען.
דו קוקסט דיר די אויגן אויס
אין סודותדיקער ווייט
און ס'קומען בשורות אן
גוטע און געמיינע,
נאר דו שמאָרסט אין ווייט
און גארסט אויף אימיצן
און ווייסט אליין ניט אויף וועמען.

**

אויפן בית-עולם אין האַליוואוד
וואַקסן פּערסיקעס און אַפּריקאָסן.
נעמט זיי קיינער ניט אַראָפּ.
מען לאָזט זיי איבער פאַר די איינוואוינער, די מתים.
בלומען-קראַנצן האָבן איינגעטונקען
דעם אַרון פון אונדזער פריינד.
דער ראַכאַי האָט געלויבט איר טונגט,
נאַר מיר האָבן איינגעהאַלטן אונדזער שמייכל
און געטראַכט פון די רייפּע פירות
אויפן בית-עולם אין האַליוואוד.

**

פון מיין קאַלטער שטיינערנער באַנק
זע איך ווי די מענטשהייט גייט פאַרביי:
יונג און אַלט, קליין און הויך,
פאַרזעענישן און רייצענדיקע יונג־פרויען.
כ'הער די רייד, כ'פּאַלג נאָך די מינעס און דעם הילוך.
כ'בין דער מבין און טייל אויס אן אורטייל.
נאַר אַלע באַדויערן מיך
וואָס כ'זיך אליין
אויף דער קאַלטער שטיינערנער באַנק.

**

ס'איז ניט געווען קיין גוטער אויפשטאנד אינדערפרי.
דער הימל האט געגרויט,
ס'האט אלץ געגרויט אין מיר
און דראענדיקע פינגער
האבן מיך געשפיזט,
דאס הויז געווארן איז א קארצער.
א קלונג אין מעלעפאן:
א זוניק קול, א ווארט א גוטס
און ס'איז פארשוואונדן שלעכטס פון ערד.

**

און נאך א מארד און נאך א בראנד
און נאך א באמבע פלאצט ביי דיינע פיס.
די טעלעוויזיע ברענגט דעם טויט
צו דיר אין הויז אריין.
בעמסטו זיך ביי איר:
באשענק אונדז מיט א ביסל מנוחה,
זאל א שמייכל פרידיקער אונדז באגליקן.
נאך סע ענטפערט דער קאמענטאטאר:
ניט היינט, ניט היינט...

**

סע לאדט צו זיך דאס ווייס געלעגער;
דאס מילדע קישן בעט: לייג דעם קאפ אויף מיר.
ס'פארפאלגט דיך מידקייט פונעם מאן.
לעש אויס געקינצלט ליכט.
זאל אפטאן זיך דער עול און מאמער.
זאל אומשולד פון אמאל באגליימן דיך
צום ווייסן בעט, מיט געטרייען גלעט.

**

א, דער בייזער, וויסער חלום!
שטיקט און ווארגט און לאזט ניט אָפּ.
ווילסט זיך אויפכאַפּן און קאַנסט ניט.
פילדערסט, שרייסט און קרעכצסט פון פיין.
נאָר אינדערפרי, ביים אויפשטאַנד,
וועסטו ניט דערמאָנען זיך,
וואָס געהלומט, ווען געהלומט;
וואונדערסט זיך און לאַכסט:
איז דאָס לעבן דען אַ וויסער חלום,
צי מען דאַרף זיין תמיד אויף דער וואַך,
תמיד אויף דער וואַך...

**

ער עסט זיך אויף אַ לעבעדיקער;
קאָן ניט פאַרטראַגן די זינד פון דער וועלט;
אַ נעגער-מאַרד אין אַפריקע איז זיין האַרץ-קלעמעניש;
אַ קינד גייט אויס פון הונגער אין באַמבעי —
גייט ער אויס פון ערגערניש.
ווי לאַנג וועט אזוי אַנהאַלטן?

**

זי נעמט זיך צום האַרצן פון יעדער זאך:
צוויי חברטעס זיינען קראַנק;
איר אייניקל געוואָרן איז אַ „היפּי“;
די בענקעניש נאָך איר טויטן מאַן הערט ניט אויף
די קנייטשן אַרום איר האַלדז ווערן טיפּער;
דער יקרות שמייגט, ניט אויסצוהאַלטן.

**

דער יונג האט זיך פארלאזן לאנגע מיידלשע האר;
געלאמעט זיינען זיינע פלודערן;
גייט ארום אין גאס א בארוועסער;
סע גייט אים מער ניט אן קיין זאך;
ס'איז ניט זיין עסק, ס'איז ניט זיין וועלט,
נאך דער אפעטיט צו דער אכילה און צו מידן איז גרויס.

*
**

צו אכצן יאָר איז זי פארליבט אין זיך אליין
און גלייבט, אז די גאנצע וועלט איז אין איר פארליבט.
גרויס און קליין באַלעקן זיך פון איר שיינקייט,
שמייכלט זי אן אויפהער, אפילו אין שלאָף.
א, ווי וואויל ס'איז צו לעבן אויף דער וועלט.
זי שפיגלט זיך כסדר און אליין שפיגלט זיך אין איר.

*
**

פארוואַלקנט איז דער הימל מיט שווערע פעק.
צעשמערט האט ער א פיקניק אונטן.
בליץ און דונער גייען אויף א דועל.
א מייכל וועט ארויס פון די ברעגעס.
ערנעץ-וואו וועט דורכגעצן א דאך.
די וועלט וועט בלייבן וועלט.

*
**

ס'האט זיך דערהערט א כליפען ביי א קבר;
אנגעקוואַלן האבן קינדער ביי א שפיל;
געליבט זיך האט א פארל אויף א טראַטוואַר;
געזעגנט זיך האט חולה אין שפיטאל;
געצויגן האט די נאכט זיך לאַנגזאַם, לאַנגזאַם.
א פויגל אויפגעוועקט האט דעם פרימאָרגן.

רײַפּע פּרוכטן

.1

באַשירעמט פון גרויס-בלעמערנדיקן בוים,
גרינען די בינמלעך באַנאַנעס.
זיי מערן זיך און פרוכפערן
און איילן צו ווערן רייף.

אַ פויגל אויסשפירער
גיט אַ קוויטש. אַ פריילעכן סיגנאַל:
שאַרפט די שנעבעלעך,
באַנאַנעס ווערן רייף.

און אַט ליגן זיי שוין אויף אונדזער מיט,
די געל-גאַלדענע לאַנגע פינגער,
אַנגעפאַקט מיט יונגער גלוסטיקער געזונטקייט,
מיט ווייסן זיסן גרום
פון האַרעפאַשנער שוואַרצער ערד
און גרינעס פעכער-בוים.

דער פויגל עסט באַנאַנעס פונעם צווייג,
מײן קינד נאַשט באַנאַנע מיט ביידע הענטלעך
און ווערט אַליין געזונט און גאַנץ,
ווי די גאַלדענע באַנאַנע.

.2

עס בייסן זיך איין די גיריקע ציין
אין רויטן, רייצנדיקן, רונדיקן עפל
און ווייסער זוניקער זאַפט
צעקושט זיך מיטן גומען.

זאפסט אריין אין זיך דעם פרישן אראמאט
פון רייפער פרוכט און זאפסט זיך אן
מיט גאלד פון זון, מיט רעגן-טוי,
מיט גרום פון וואוילער ערד —
און ווערסט אליין א זאפטיק רויטער עפל.

3.

באשיידן שטייט דער אַוואַקאָדאָ-בוים
אין קליינעם הויף, לעבן מיין פענצטער.
ווי אַ ניט-פאַרמאַטערטער טרעגער
ווערט ער באלאָדן מיט פעטע אַוואַקאָדאָ באַרן,
וואָס ווערן גרין, וואָס ווערן שוואַרץ,
וואָס ווערן רייף און בעטן:
קום און גלעט און גלוסטויק מיך.

נאַכגיביק און ווייך און פומערדיק און זאַט
צעגייט זי זיך אין אלע גלידער.
און ווערסט אליין אן אַוואַקאָדאָ,
אַנגעזאַפט מיט בלי פון בוים,
מיט לעבן-לוסט פון מאַמע-ערד.

4.

אין אַ ווינקל לעבן פלוימ,
שפּלדיק און ערדיש און פאַרשעמט,
פיקן זיך די פאַזשעמקעס, די טרוסקאַווקעס,
פריער ווייס-גרין און באלד
מוט זון זיי אויסרויטלען די בעקלעך
און ס'רייצט קאַליר און ס'רייצט דער ריח
און ס'רייצט דער זאָפט אין גיריק מויל,
זויער-זים און דורשטיק

פון רייפער רויטער יאגעדע.
און ווערסט אליין א טעלערל מיט רוימע יאגעדעס.
מיט פרייד אין גוף,
געשענקט פון שוועסטער-ערד.

זיי לאַקן דיך צו זיך,
ווי שיינע יונג-פרויען,
די פרוכטן פון דער קלוגער ערד.
די ברוסטיקע רויט-גרינע באַר,
די מיסמעריעזע טיף-בלויע פלוים,
די פרעכטיקע פערסיקעס און אַפריקאַסן,
וואָס האַבן איינגעזאָפּט אין זיך
די שענסטע זון-אויפגאַנגען און זון-פאַרגאַנגען
אויף זייער גלאַטער פּוכקער יונגער הויט.
די האַניקדיקע טייטלען,
די קיצלדיקע פייגן,
דער האַרטער חומשדיקער שוואַרצער באַקסער
און איבער אַלץ —
די אימפעריע פונעם עפּל-שמאַם
איבער גאַר דער וועלט!

און מיר אליין,
מיר זיינען דאָך
דער גאַרמזן מיט די רייפע פרוכטן,
וואָס דאַרפן זיך אויסהיטן
פון שלעק און ווערים,
וואָס דראַען אונדז צעשטויבן און צעדרויבן.

א, לאַזט זיך ניט,
א, לאַזט זיך ניט!

אַז עס רעגנט אין לאַס אַנדזשעלעס...

אַז עס רעגנט אין לאַס אַנדזשעלעס
פאַלט דער הימל צו דער ערד אַראָפּ
און זיין בלוי ווערט גרוי און „אוי!“
גיט אַ בלאַז אַ ווינטל,
ציטערן די הימל־קראַצערס
און ס'באַהאַלטן זיך די בערג אַרום
און ס'ווערט נעלם דער פאַסיפיק—
ווען עס רעגנט אין לאַס אַנדזשעלעס.

פיל־פאַרצווייגטער באַנאַנע־בוים
ווערט אַן אַפגעשלאַגענע הושענא
און די בלוט־רוימע פאַינסענטיעם
לאַזן פון בושא די קעפּ אַראָפּ
און דער היימישער „פאַראַדז־פויגל“ צוויט
האַט צעעפנט העלדזל דורשטיק...
ווייזוויי, וואָס עס טוט זיך אַפּ,
אַז עס רעגנט אין לאַס אַנדזשעלעס.

די פאַלמען־שפיצן שושקען זיך אין נויט.
קרבנות ברענגען צו דעם מולך־רעגן:
באַקסער, איילבירטן, ווילדע קאַרשן, מאַנדאַרינקעס,
וואָס ליגן אויסגעלייגט הפקרדיק אויף גליטשיקע טראַפּוואַרן.
דער מענטש וואָגט ניט איינשמעלן זיין דאַזיין
און קוקט אַרויס דורך פאַרמאַכטע טוויאיקע פענצמער
און פלאַטערט, ווי די גרינע בלעמער אין דרויסן.
ווי אַפגעשמיסענע, פלושקען זיך אויטאָס איינזאַמע,
ווי בלודנע הינט באַשמראַפּט,
צו טראַגן זיך איבער נאַסע, נודנע וועגן—
ווען עס רעגנט אין לאַס אַנדזשעלעס.

ווי גוט עס איז...

ווי גוט עס איז צו זען א מענטש פארבייגיין;
א יונגע פרוי מיט שטאלצן גאנג;
א מאן א קרעפטיקער מיט זיכערדיקע טריט.
מיט זיי גייט מיט א לעבן פריי;
צוזאמען גרייכן זיי צום ציל.

דערקענסט דערפאלג, צי דורכפאל אין זייער שפאן.
א בליק אריין אין פנים און ס'עפנט זיך א טיר פאר דיר.
קאליר פון קלייד, פארקאם פון האר,
א מאך פון האנט, א שטעל פון פוס
און אויפגעריגלט האסטו שלעסער.

ס'איז גוט צו זען די שכנים דיינע,
דעם הונט, דאס קעצל, וואס פאלגן נאך דיר,
ווי ס'דרינגט אריין דיין בליק אין זייער דאזיין.
דיין שמויכל און דיין גלעט פארקניפט דעם צומרוי צו דיר.
און דו אליין דערפילסט, ווי האסט א פריינד געוואונען.

שמעלסט אן דיין אויג אויף דעם ארום,
דערשפירסט אז ביסט ארומגערינגלט פון וועלטן.
עס רעדט ארויס א וועלט פון פרעמדן מענטש לעבן דיר.
דער טרעל פון פייגעלע, דאס בילן פון הינמל.
דער ווידערקול פון ווייטן דונער,
דער גרימצארן פון וויכער-ווינט,
דאס שושקען זיך פון ליבע אין פריילינג —
אלע זיינען אנוואגן פון נייע וועלטן ארום דיר.

און גוט איז דיר ווען קאנסט פארשטיין
די שפראך פון בליענדיקער רוימער רויו
און מאיעסמעטישן זאג פון שטאלצער פאלמע

און שעפטשעריי פון נידעריקן גרעזל
און אפילו פון בלומען-טאָפּ אין דיין הויז.

נאָר ווען נייגסט אָן דיין אויער צו דיין עלטער-באַבע,
די ערד, מיט חכמה אָנגעזאָפּטער ערד,
דאָן עפנט זיך פאַר דיר אַ ספר פון קדמונים
און קליגער וועסטו ווערן דערפון
און פאַרטיפּן זיך אין דער און יענע וועלטן.

ס'איז גוט אזוי צו זיין וואָך,
אפילו שווייגנדיק וואָך,
און איינזאָפּן אין זיך דעם בייט
פון טאָג און נאַכט, פון יונג און אַלט.
זיי וואָך צו זיך אַליין, צום בייט אין דיר.

ווער קאָן דאָס אומעטיק זיין ביים לעבן
און באַקלאַגן זיך פון איינזאַמקייט!
ווען יעדע רגע אַרום דיר ווערט עפעס ניי,
ווערט עפעס וואָך וואָס צערייצט דיין הונגער
און ווילסט זיך אָנזעטיקן מיט דעם וואָס זעסט און הערסט.

לאָז דעם שלאָף אין דיר דיך ניט באַצווינגען;
זיי וואָך און זיי דער זיגער;
דו ביסט אַ וועלט אַרומגערינגלט פון וועלטן;
פאַר דיר וואָרט האַריזאָנט און רוים;
דו ביסט אַליין דער רייכסטער פון באַשאַפּ.

אויג און אויער

מיין קליין אויג האָט איינגעזאָפּט אין זיך;
אַ ברויזנדיקן וואַסערפּאַל פון הויכע בערג;
אַ גלאַנציק גרין גרעזעלע צווישן פעלדזן פון גראַניט;
אַן אויסגעגראַבענעם סקעלעט פון אַ פּרעהיסטאָרישער חיה;
אַ בליענדיקן יהושוע־בוים אין וויסמן מדבר;
אַ גרין־בלויע אַזערע אין טיפעניש פון וואַלד.

מיין קליין אויג האָט איינגעזאָפּט
און געמילט זיך מיט אַלע גלידער מינע.
ערגעץ־וואו שטראַמט אין מיר אַ וואַסערפּאַל;
סקעלעט דערמאַנט מיך אין מיין סוף;
דאָס גרעזל מוטיקט אין מיין דויער;
אין שווערע טעג בין איך צומאַל אַ יהושוע־בוים.

מיין קליין אויג האָט איינגעזאָפּט אין זיך
אַן אין דרייען איינגעקאָרטשעמן אַלטימשקן;
אַ זים עופּהלע וואָס שמעלט דעם ערשטן טראַט;
די קאַלטע האַנט פון אַ שטאַרבנדיקן פּריינד;
דעם צעפּלאַמטן בוזעם פון אַ רייצנדיקער פּרוי;
דעם צאַרנדיקן בליק פון אַן אויפגעוואַכטן שקלאַף.

דאָס קליינע אויג האָט איינגעמילט דאָס איינגעזאָפּטע
צו אַלע גלידער אין מיין גוף
און כ'בין געוואָרן אַלט און ניי־געכאַרן
און ס'האַבן זיך צעבליט אין מיר אַלע גלוסטן
און אויפגעוואַכט האָט שקלאַף אין מיר;
כ'האַב טויט דערשנאַפּט און לעבן האָט געצאַפּלט זיך.

מיין אויער האָט דערהערט:
דעם פּיף פון פּויגל-פּרייד אויף הויכן צווייג;
ניט-דאָאיקן געברום פון ערד-געטרייסל;
דעם צארטן פּלאַפּל פון אַן אופּהלע;
דעם ווייטיקדיקן כאַרבל פון אַ גוסס;
דאָס אייביק פּריש וואַרעם קול פון קאַרוואַ.

מיין אויער האָט צעטראָגן אין אַלע גלידער
דעם ווידערקול פון פּויגל-פּרייד;
דעם פּחד פאַרן פּונדאַמענט פון באַדן,
און אויפגעוועקט אין מיר דאָס קינד
און געוואַרנט קעגן לעצטן טאַג.
און צעזונגען האָט זיך אַלץ אין מיר.

דאָס קליינע אויג האָט מיך דערפּירט:
צום ציל פון מיליאָנען יאַרן.
מיך געלערנט חכמה פון די דורות;
מיך געוואַרנט קעגן לויערנדיקע געפאַרן.
פאַר מיר אַנטפלעקט די אינערלעכע סודות
און מיך דערנענטערט צו ווייטע וועלטן.

דאָס קליינע אויער איז מיין שומר,
געטריי פון ערשטן ביזן לעצטן טאַג;
דערשפּירט דעם שאַרף פון אַ פאַררעמער;
דערהויבט מיך צו די קלאַנגען הימלשע;
פילט מיך אַן מיט בעטהאַווען און באַד
און שושקעט מיר אַריין דעם צאַרמסטן ליבע-קלאַנג.

און די וואָס האָט געזען...

און די וואָס האָט געזען
מיט אויגן אייגענע
דעם מאָרד פון קינדער יידישע,
וועט שוין ניט זען מיט זעלבע אויגן
דעם היינט און מאָרגן.

אַריינגעזאַפּט האָט זי אין זיך
די גרויל-טויטן
אין איר האַרץ.
אין אירע אַדערן
און מער פון אַלץ —
אין אירע אויגן.

זי וועט ניט קוקן מער
אויף איר שכן-מענטש
מיט אויגן פון אַמאָל.
געטרויען וועט זי ניט מער
קיינעם, קיינעם.

איר וועג איז אויסגעשפּריצט
מיט בלוט פון קינדער
פון טרעבלינקע
און אַשוויענמשים,

וואס פאלגן נאך איר
אין פרידלעכער לאס אנדושעלעם
און אין קרייז פון נאענטע פריינד.

געוואָרן איז איר בליק —
א שונא-שפּיז,
א בלענדנדיקער בליץ.
די וועלט וועט מער
קיין וועלט ניט זיין
נאָך אַשוויענטשים און טרעבלינקע.

געטרויען וועט זי מער ניט
דעם מאַג דעם ליכטיקן,
דעם פריינד דעם נאענטסטן,
דעם פויגל-טרעל.

פאַר איר איז —
אומקום פון קינדער יידישע,
דער אומקום פון
א ריינער, שיינער וועלט.
זי וועט שוין מער ניט
זען די וועלט אַרום
מיט די זעלבע אויגן
פון אַמאָל.

ווילדער וואונדער

דער ווילדער וואונדער פונעם מידבר:
ווען ס'בייטן זיך קאלירן אויף די בערג;
זיי לויכטן-אויף אין שיין פון דער זון
און זענען נאָענט — מיט דער האַנט צו דערלאַנגען;
זיי ווערן ווייט, ווען גרוי פאַרנעפּלמ;
זיי ווערן מילד און פּורפור פון פאַרנאַכט;
זיי וואַרפן אַן אַ פּחד אין שוואַרץ פון נאַכט;
זיי ברוינען זיך, ווי אויסגעבאַקענע לעקעכער,
אין העל פון מאַרגנרויט.

איז פּלאַכע מאַנאַטאַנע וויסמעניש זיי מקנא?
שערבלעך ברוכוואַרג, ברעקלעך שמיינער, פאַרטריקנט זאַמד-פּעלד;
קוסמעס שמעכיקע פאַר'שרפ'עט פונעם בראַנד;
נעבעכדיקע קאַקטוסן וואָס מויליען זיך באַנאַנד;
שמומע שמילעניש וואָס שמייט ניט אַפּ,
ביז ווינט צעוואַיעטער גאַלאַפּירט אַראַפּ
פון בריענדיקע בערג
און זויפט דעם זאַמד
און טאַנצט מיט טויטן שטאַם.

דער ווילדער וואונדער פונעם מידבר,
ווען שמערן שטאַרן גליענדיק פון טיפּסטער הייך
און רייצן דיך מיט דימענטנעם פאַרמעג;

ווען מאַטאַלע רו רייסט־אויף דיין שלאָף
און לוסט פון לופט פאַרשיכורט, שיכורט אָן.

ווען לויטערער קאַיאָר פילט דיך אָן
מיט אַ פאַרלאַנג אַריינצונעמען דעם אַרום אין דיינע אַרעמס
און פרייען, פרייען זיך מיט דעם באַשאַף
פון ליבע און פון לעבן.

דער ווילדער וואונדער פונעם מידבר:
ווען טייטל־פאַלמעס פאַרן זיך אין שווערע הענגלעך
און ברענגען זיסע פירות אויף דער וועלט;
ווען אין עקרהדיקן באַדן ריזלען הייסע קוואַלן
און היילן, היילן שלאַפע מענטשן־גופים.

ווען וויסער יהושוע־בוים צעבליט זיך פילפאַרביק עקזאַמיש;
ווען קאַרגער מידבר־פּרילינג באַפּוצט, באַצירט
די באַפלאַ־בערג מיט קווייטן צאַרט און צויבערדיק,
וואָס זינגען הללויות
צום ווילדן וואונדער פונעם מידבר.

מ א נ ע

פון אלע ציימן און,
פון די קינדער-יאָרן פון דער וועלט,
פון די טיפּסטע קוואַלן פון דער ערד,
פון באַווייזן פון לעבעדיקן מין,
פון באַגער פון פינצטערניש צו ליכט —
צו דער ליבשאַפט וואָס דערנערט,
האַבן זיך געצויגן אלע, אלע שטאַמען
צו די גרייטע אַרעמס פון דער מאַמען.

און איבער די קרבנות פון די שלאַכטן
און די פיינען אין די קאַרצערס
און די שוואַכסטע וויי-געשאַלן פון גמיסה
און דעם לעצטן כאַרכל אין שפיטאַל-בעט
און געראַנגל מיטן אַכזר שונא
און דעם פחד פאַרן סוף דעם שוואַרצן —
האַט געהערט זיך איין געבעט פון אלע דורות, אלע שטאַמען:
זיי אַ הילף אונדו, זיי אַ טרייסט אונדו, מאַמע, מאַמע.

און זי, די צאַרסטע פון די מינים;
זי, די איינגעבויענע אין לאַסטן,
האַט געלאַסטשעט, האַט פאַרגעבן,
האַט געאַפערט זיך אַלס קרבן,
פאַרן קומענדיקן לעבן,
פאַר דעם וואוילזיין פונעם דויער,
פאַר דעם מוז פון זיין צוואַמען —
זי, די גוטע, האַרעפאַשנע מאַמע.

אַנזאַגער פון פרישקייט פון פרימאַרגן,
שפייזערין פון ערשטע זאַפטן,
דיכטערין פון שטילן וויג-ליד,

הימערין פון שלום בית —
צו דיר געווענדט געזאנג פון לויב,
צו דיר געהערט דער לאַרבער־קראַנץ.
דו ביסט דאָס ליכט אין יעדער פּאַנאַראַמע,
דו ביסט דאָס ליכט פון באַשאַף — מאַמע, מאַמע.

דו ביסט געווען...

דו ביסט געווען דער שמילער ווינט,
וואָס גלעט די צווייגן און פאַרשווינדט.
דיין וועג געווען איז שטיין און שמויביק,
נאָר פנים דינס געשיינט האָט גלויביק.
דו ביסט אַוועק גאָר אומגעריכט.
ס'האַט אויסגעלאָשן ווער דאָס ליכט.
געקומען זענען ווינטן־שמורעם,
אַ רים געמאַן די העכסטע טורעם.
פאַרגעסן דיך, ווי נישט געווען.
עס האָט די צייט געקילט, געברענט.
געוואָלט דיך נאַכאַמאָל דערגרייכן,
עס האָט אַ שוועב געמאַן דיין שמייכל.
געוואָלט באַגריסן דיך צומאָל,
געגאָרט צו הערן דיין וואַרעם קול.
געקומען זיינען נייע צייטן,
דו ביסט אַוועק אין ווייטע ווייטן.
דו ביסט געווען דער שמילער ווינט,
וואָס גלעט די בלעמער און פאַרשווינדט.

שטיינער פון ירושלים

די אוראלטע שטיינער פון ירושלים
קאנען רירן א שטיין.
אט'דאָ האָט א נביא געהלומט פון שפעטערע צייטן,
ווען א וואָלף מיט א שעפסל וועלן לעבן בשלום,
ווען א מענש וועט ניט אויפהייבן קיין פויסט קעגן צווייטן.

אט'דאָ אויף די שטיינער האָבן געטער געפריידיקט
און קעפ האָט מען צעפלעט אויף פיצלעך
און וואַרעמע הערצער זיינען פאַרשטיינערט געוואָרן
און טרערן פון דורות
זיינען אין שטיינער פאַרוואַנדלט געוואָרן.

דאָ ליגן די אוראלטע שטיינער
און וואַרמן געדולדיק
אז מען זאָל זיי באַהעפטן
מיט היימען פון תורה,
מיט היילונג פאַר קראַנקע.
פון שטיינער קאָן ווערן אַ האַרץ
וואָס דערפילט און דערפרייט זיך.

ירושלים — אַ שטיינער מאַנומענט,
אַן אייז-קאַלטער דאַקומענט
פון הייסע צייטן.
ירושלים — גראַניט און מאַרמאַר,
שייערער פון איידלשטיינער.
ירושלים — פאַרשטיינערטער סקעלעט פון נעכטנס
און פעסטע פעסטונג פון היינט און מאַרגן.

ניט קיין קבר, נאָר אַן אוצר־גרוב
צו גראַבן און צו גריבלען
די נשמות פון דער מענטשהייט
און צו שאַפן אַ מענטש אַ נייעם
וואָס וועט זוכן אַ באַשייד
און קלאַפן אויפן שמיין
און דערהערן ווידערקול פון אַמאָל
און זיין אייגן, אייגן קול.

שמינער פון ירושלים זיינען
עפּימאָפּן פון אונדזערע עלטער־זיידעס און באַכעס
קוק זיך איין און וועסט אַן ענלעכקייט אַנטדעקן.
אין די אַדערן פון שמיין — פאַרטריקנט בלום פון אייגענע,
פאַרזונקענער קרעכץ,
אויסגעשריי פון פרייד און יובל.

די אויגן פון דער וועלט
קוקן מיט ניגיר אויף די שמינער פון ירושלים.
די חכמים פון דער ערד דערוואַרפן
אַן אויפלעב פון די שמינער דאָזיקע.
די שמינער פון ירושלים
קאַנען רירן אַ שמיין.

די באלאַדע פון תל-אביב

1.

מיט מיר געפלוויגן אין דעם אַסמראַ סופער-דזשעט,
עס זיינען: משה, יעזוס און מאַכמעד.
געפלוויגן הויך, געפלוויגן טיף
פון ניריאַרק קיין תל-אביב.

פאַראייניקט האַט אונדז די געפאַר פון קראַך;
געשראַקן האַט די שוואַרצע נאַכט.
און ווען אַ קוש געמאַן די ערד האַט ריזן-דזשעט,
דערפרייט צוגלייך זיך האַבן משה, יעזוס און מאַכמעד.

און ווען פאַרלאַזט מיר האַבן פליענדיקע שוף,
באַגריסט עס האַט אונדז ווייסער תל-אביב.
מיר האַבן זיך געזענגט. געגלעט
עס האַבן רייד פון משה, יעזוס און מאַכמעד.

2.

אויפן זעקסטן שטאַק פון דעם האַמעל
באוויזן האַט זיך קלאַר און העל
דער שטילער, בלויער ים,
אַן אַפּשטאַם פון מיין שטאַם.

און וואו געווען איז מדבר־זאמד און שטיין,
געבליט עם האַבן בלומען ריי נאָך ריי.
און ס'האַבן הויכע מויערן געגרויסט
מיט שטייפער אַרבעט־פּוּיסט.

און אונזן, אין דעם פרייהייט־פּאַרק,
געווען אַריינגעטאַן אין שפּיל די קינדער שטאַרק.
און ס'האַט די לופט צוגלייך געגלעט
משהן, יעזוס און מאַכמעד.

3.

די ערשטע נאָכט אין תל־אביב — איז שלאָפן דען ווער קאַן?
איך בין אַרויס אויף דעם באַלקאָן
און כ'האַב אויף מורמלדיקן וואַסער
דערזען די זילבערדיקע פּאַסן
פון אַן אויבערשיקן פּנים.

דאָס האָט די אויסגעפורעמטע לבנה
געשפּילט זיך מיטן דרעמלענדיקן ים,
מיט ים, דעם אַפּשטאַם פון מיין שטאַם.

איך האָב געגאַרט באַנעמען דעם באַגריף
פון האַפּערדיקן תל־אביב.
באַגריפן האָב איך מי פון האַרעפּאַשנע הענט,
וואָס האָבן זיך צום רוים געווענדט.

עם האָט אַן אַלמ־נייע שפּראַך צו מיר גערעדט,
די שפּראַך פון משה, יעזוס און מאַכמעד.

4

אין תל-אביב דעם ערשטן מאָג
איך האָב דערפילט דעם ברויז, דעם יאָג.
אין תל-אביב די ערשטע נאַכט,
איך האָב געוואַכט, איך האָב געוואַכט.

פון דעם באַלקאָן עס שעפּטשעט ים צו מיר,
די יונגע שטאַט צעעפנט האָט איר מיר.
גאָר פּלוצלינג גאָר — פאַר וועלכע זינד? —
איז אַנגעפּלויגן וויכער-ווינט.

און פונעם דרעמלענדיקן וואַסער
גענומען פליקן פאַסן.
געצימערט האָבן שויבן פון האַמעל,
צוריק אַריין בין איך גאָר שנעל.

און העפּטיק צאַרנט ווינט.
דאָס ליכטיקע לבנה-ליכט פאַרשווינדט.
און ס'דוכט זיך ס'קומט אַ שונא אָן
און גרייכט די מיר פון מיין באַלקאָן.

אַ גאַנצן מאָג געזען דאָך יונגעלייט באַוואַפנט.
זיי היטן ברעג. זיי ווערן ניט אַנטשלאָפן.

5

דער ווינט האָט אַפּגעהילכט מיט רייד פון נאַסער:
„מיר וועלן תל-אביב אַריינמרייבן אין וואַסער.“
איך הער זיך איין צו זיין געוואַי,
די כוואַליעס אונטן צימערן אַזוי.

די כוואליעס אונטן ווערן רויט.
די יונגע קינדער דראָט דער מוים.
אין לופטן יאָגט זיך שיף נאָך שיף,
באַשיצן וועלן זיי די גוטע תל-אביב.

עס שטייען מיר און מויער אָפּן.
ס'איז קינד און קייט דאָך דאָ באַוואָפּנט.

6.

סע האָט געפאַר פון סוף באַדראָט,
נאַר אויפגעוואַכט האָט יונגע שטאַט.
און ס'איז געוואָרן אויס מיט נאַכט,
ס'איז יעדער שטיין געווען באַוואַכט.

באַגריסט מיך האָט אַ ליכטיקער קאַיאָר.
איך האָב דערזען, ס'איז וואָר:
געצויבערט האָט דער ים מיט פּראַכט.
געשטיפּט די כוואליעס האָבן און געלאַכט.

געהאַרעוועט האָט שטאַט, געהאַמערט,
געזאַרגט זיך פאַר די קינדער ווי אַ מאַמע.
געאיילט זיך האָבן גיריק יונג און אַלט.
עס האָט דאָס ליד פון היינט געשאַלט.

עס האָט גערירט מיך טיף
די ערשמע נאַכט אין תל-אביב.

אין יאָלט אַ

געווען איז דאָס אין ניו-יאָרק, אין יאָר 1943.
און איציק פעפער האָט זיך געזעגנט מיט מיר
און אַ קלאַפּ געטאָן שמייכלדיק אין פלייצע.
— נו, קומען וועסטו צו אונדז ווידער אין קיעוו
און מיר וועלן אַ פאַר טאָן קיין יאַלטאַ
און באַדן זיך אין גלעטנדיקן שוואַרצן ים.

איצט זיין איך דאָ אין יאַלטאַ
און פון מיין באַלקאָן אויפן שטאַק דעם זעקסטן
אין דע-לוקס יאַלטאַ האַטעל
הער איך דאָס פליעסקען פון די כוואַליעס
פון טיף בלווי-גרינעם שוואַרצן ים.
זיי זינגען אויס אַ הימן צו די בערג אַרומיקע,
צו דער פראַכט פון מאַסאַנדראַ פאַרק
און אַ פייגליכאַר צעלאָזט זיך אין סערענאַדעס.
און מען ווייזט מיר אַן אַז אַט דאַרט
אין יענעם ווייסן הויז געלעבט האָט טשעכאַוו,
צום לעצטן מאַל געזען זיינע מעוועס-טשייקעס.
און לעוו טאַלסטאַי געקומען היילן זיך
אַט-דאָ ניט ווייט און ס'טראַגט די גאַס זיין נאַמען.
און פושקיין, גאַרקי, נעקראַסאַוו און מאַיאַקאַווסקי
האַבן אויסגעזונגען דאָ צוזאַמען מיט די פייגל
דאָס ליד פון פרייהייט און פון שלום.

און איך געוואנדערט האָב אליין, אליין
און ס'האָט געפעלט מיר איציק פעפער
און דער אַראַמאַט פון בעז, יאַסמין
האַט ניט באַרואיקט מיך.
איך האָב דערפילט, אַז כ'גיי אויף קבר אַבות
נאָך פעפער, מאַרקיש, בערגעלסאַן און שלמה מיכאַעלס
אין שיינעם פאַרק מאַסאַנדראַ, ביים שוואַרצן ים.

פאַמיליע - כראָנאַלאָגיע

גדליה, געבוירן אין אַ שמעטל אין פוילן,
געווען אַ בלעכאַרש, אַ בעל־מלאכה, אין לאַדזש.
חתונה געהאַט פאַר דער הוט־פּוצערקע מרים.
זי איז פאַרגאַזט געוואָרן מיט די צוויי פּיצלעך קינדער אין אוישוויץ.
גדליה ראַטעוועט זיך אין צענטראַל־אַזיע, סאַוועט־פאַרבאַנד.
קומט צוריק נאָכן חורבן, אַהיים, קיין פוילן.
ס'פאַרפּאַלגן אים די שאַטנעס פון ווייב און קינדער.
ער בויט אַ נייע היים אין אַ קיבוץ, אין ישראל.
האַט חתונה מיט אַסתרן, וואָס פאַרלאָרן מאַן און יינגל אין אוישוויץ.
ס'ווערט געבוירן אַ זון, אַ פּראַכט, מנחם.

צו צוואַנציק יאָר הויכט זיין נשמה אַוים מנחם,
אין דער יום־כיפור שלאַכט, אין מדבר סיני.

צו דיין געבורטסטאָג

געשושקעט האָט די נאַכט אַ צויבער-תפילה;
עס האָט געלאָקט צו זיך דער מייך דער שטילער.
און גרייט געווען איז שיפל אויפצונעמען געסט —
און דו האָסט זיך געשראַקן פאַר דער נייער נעסט.

די ביימער ביי דעם ברעג, ווי שוואַרצע ריזן.
די שטומע פינצטערניש האָט וועג געוויזן.
איך טרייב, דוכט זיך, דאָס שיפל, און דאָס שיפל שטייט.
אין אונדער שווייגעניש פאַרצן אזוי פיל רייד.

געווען איז ליב די נאַכט, דער מייך, דאָס שיפל.
ניט אויפגעהערט די כוואַליעס האַבן שטיפן.
אַ הילך געטאָן האָט עפעס פלוצלינג, מיטאַמאַל
געוואַרעמט האָט אזוי דיין וואַרט, דאָס צארטע קול.

אזוי פיל יאָרן זיינען שוין פאַרגאַנגען.
מיר האַבן אָנגעזאַפט זיי מיט געזאַנגען.
געצימערט, ס'זאָל ניט אַפּטאָן זיך פון אונדו די פרייד,
אַ באַדן פרוכטבאַרער געווען איז דאָך פאַרווייט.

צו דיין געבורטסטאָג לאַכן מיר באַזונדער,
איז יענע צויבער-נאַכט מיט תפילות פרומע.
דאָס שיפל גליטשט זיך צימערדיק אויף זעלבן אַרט
און דער אַרום איז אויסגעדורשט נאָך דיינס אַ וואַרט.

צו דיין געבורטסטאָג היינט צוגאַסט געקומען
דערמאַנען זיך אין וואַונדער איבער וואַונדער,
ווי סהאָט די ליבשאַפט אין דער פינצטערניש באַהעלט
דעם חלום פון אַן אייגן ווינקל אויף דער וועלט.

געאַרעמט שפאַנען מיר אַנטקעגן מאַרגן.
די פרייד זי ליגט אין וויקעלעך פאַרבאַרגן.
זי ליגט אין פנים דיינעם ליכטיקן וואָס שיינט
צו דיין געבורטסטאָג היינט, צו דיין געבורטסטאָג היינט.

משה ס קוש

ווען ס'פארמערן אויפן שמערן זיך די קארבן
און ס'דערנענטערט זיך דער סוף, די צייט פון שמארבן —
זאלן אויפהערן די וואסערפאלן רוישן,
קומען זאל סך-הכל לעצטער, ווי ביי משהן.

מיטן לעבן מער ניט האלטן קיין מלחמה,
מיט א שטילן קוש זאל אויסגיין די נשמה.
איינגעזאמלט האט מען דאך דעם שניט, די גארבן,
חשק איז געבליבן, ס'ווילט זיך גארניט שמארבן.

און ווי משה האט ביי בארג און טאל געבעטן
אָננעמען פאר אים זיך אין דער שעה דער שפעטער.
הונדערט צוואנציק יאר געווען איז קנאפ פאר משהן,
אָנגעגרייט מיט אמת האט ער פולע קוישן

און געחלשט האט ער נייע ערד באטרעטן
און א גרעזעלע א שפליקס א גלעט טאָן.
נאָר אזוי איז שוין דער אופן פון קדמונים,
ס'קומט דער לעצטער טאָג פון אַפשאַצן און שוינען.

ס'ווילט זיך האלטן נאָך א ביסל אויגן אָפן,
נאָר סע רופט די מאמע אייביקע צום שלאָפן.
משה האט דערקלעמערט אויפן בארג די שפיצן,
ניט געפאלגט אים האָבן דונערן און בליצן.

ניט געהאלפן האבן אים די בערג און מאַלן
און דער זון־פאָרגאַנג ניט אויפגעהערט צו מאַלן.
בלויז אַ בליק געמאַן האָט ער אויף לאַנד געגארטן
און זיך אויסגעצויגן אויפן באַרג דעם האַרטן

און אַ קוש געמאַן עס האָט אים גאַט פון געמער,
בלויז געבליבן איז דער נאַמען משה שפעמער.
אַט אַזוי מיט שמילן קוש איז ווערט צו שטאַרבן;
אַט די קושן דאַרפן אַלע יורשים אַרבן.

וואָס באַשערט געווען איז משהן דעם באַפרייער,
זאַל פאַר יעדן איינעם קוש פון טויט זיין טייער.
נאָכן לעבנס ברען אין דאַרנדיקן פייער,
בלויבט דער קוש פון טויט דער אייביקער צושטייער.

טויט איז זון־פאָרגאַנג מיט צונטער־רויטע פאַרבן;
שמילער קוש אויף שפיץ פון באַרג פאַרגלעט דאָס שטאַרבן.

איזי כאַריק

איך בענג אזוי נאך כאַריקס לעבעדיקע לידער.
ער וואָלט דאָך יונג געווען נאך היינט.
ער וואָלט געלויבט און געשיינט.
ער איז געווען אַ גוטער ברודער צווישן ברידער.
איך הער זיין ליכטיק קול דאָך יעדן טאָג שוין ווידער.

ווער איז געווען זיין ווילדער מערדער און צעשמערער?
ווער האָט אים פאַר דעם מאַרד באַלוינט?
דאָס יונגע לעבן גיט געשווינט.
אין סאַמע פינצטערניש פון נאַכט עם גליט זיין שמערן
און פון זיין צאַפּלדיקן ליד עם רינגען טרערן.

זיי פּאָלגן נאָך דײַך, די פאַרשניטענע פּאַעמן,
די שענסטע זין פון אונדזער דור.
די ווערטער זייערע מאַנען, פּאָדערן פּראַפעטיש.
אין שעה פון נויט זיי טרייסטן דײַך און גלעמן.

און ס'עקבערט דײַך כּסדר ווייטיקדיקע קשיא.
מען רופט אַלס עדות דײַך: „פאַרוואָס?“
סע דרינגט אַרײַן אין דיר דער שאַם.
סע שרייט פון ערד דאָס בלוט און רייסט פון דיר דאָך פּאַסן.
דאָס האַרץ ווערט אַנגעזאַפט מיט בייזער און מיט האַסן.

מיכאַעלס שפּאַנט מיט דיר אויף די ניריאַרקער גאַסן.
מיכאַעלס — הייסער פּאַטריאַט
פון יעדן רויט-אַרמיער טראַט.
און אַנגעזאַפט פאַר אונדז איז ער מיט פּרייד און שפּאַסן;
פאַר שונא פון סאַוועטן פּלאַמען זיינע האַסן.

פון צייט צו צייט עם ווילט זיך גיין אויף קבר אַכות
און אויסקלאַנגן שווערע זינד,
ווי פון אַ פאַרלאַרן קינד.
פאַרשטאַפּ דאָס אויער ניט צו הערן שפּאַט פון סאַוועס,
וואָס קראַקען אויס די שאַדן־פּרייד פון מלאַך המות.

לעבסט איבער מיט אַ מאַל די פיין און די יסורים
פון צאַרמן איידעלן האַפּשטיין.
דיין מוח גריבלט צו דערגיין.
עס ווייעט אָן דיין שולד — אַ ווילדער מדבר-שמורעם,
וואָס בערגלט אָן די קברים זאַמדן, ווי אַ טורעם.

מען וואַלט מסתם אויך דיך געטויט פאַר זיין אַ דיכטער,
פאַר ברענגען אויף דער וועלט אַ וואָרט
פאַר יעדן מענטש, אויף יעדן אָרט.
ווער וואַלט געווען דיין גרויזאַמער פאַרניכטער?
און וועמען משפּטן וועט מיט דער צייט געשיכטע?

צומאַל דו הערסט אַ קול: „אַ, לייען מיך און לייען“
עס רופט געקוילעטער פּאַעט.
דער נביא פּרץ מאַרקיש רעדט.
פאַרנעמסט פון קדושים אייגענע די טיפע ווייען.
די רייד די אמתע זיי פלאַנצן איין און זייען.

צומאַל דו גאַרסט אַזוי אַ ליד אַ ניי צו הערן
פון כאַריק, פעפּער, קושניראַוו.
דו ווייסט, ס'איז געווען דער סוף.
די שולד זי טוט זיך טיפּער מערן אַלץ און מערן.

סיקאמארן

מיין גאס — די גאס פון ביימער סיקאמארן.
זיי זיינען נענטער מיר, ווי שכנים פון מיין הויז,
וואס האלטן גאנצע טעג אראפ די שטארן;
פון העלן טאג איז נאכט ביי זיי געווארן;
מיט „האי“ און „האי!“ באגריסן זיי מיט דיר זיך בלויז.

ווי אנדערש זיינען פרייע סיקאמארן,
וואס שטייען אויסגעשמעלט אויף זייטן טראטוואר.
די בלעטער-האר ביי זיי ניט אפגעשאַרן,
געדיכטע צווייגן פארן זיך און פארן,
זיי טוליען זיך צונויף ווען ס'דראַט אַ ווינט-געפאר.

זיי זיינען שמאַלץ און הויך, דער שטאם פון פייגן,
די בלעטער גלאַטיק, פריש, קארבירטע שפיצן דריי.
פארען געזונטער שמיכל אין זי'ר שווייגן,
אזוי פיל כוח אין די מוסקול-צווייגן,
פון ריי נאך ריי עס שאַלט אַרויס: מיר זיינען פריי.

נאך פאלשן גלאַנץ פון טומלדיקע קראַמען,
נאך אויטאָס ראַשיקן און רוישיקן געיעג,
עס טוען מיינע פיס צום אַפּרו שטראַמען,
צו גאס וואָס טראַגט מיט פראַכט און גלאַנץ דעם נאַמען
פון ביימער סיקאמארן אויפן לעבנס-וועג.

פון אינדערפרי עם הערן זיך געזאנגען
העט-אויבן, צווישן גרינע בלעמער אויפן בוים.
דער כאר פון סיקאמארן האט אנגעפאנגען
די לויטערע, די ליבע פויגל-קלאנגען,
וואס זיינען אנוואגער פון יוגנטלעכן טרוים.

איך ווייס ניט וואס עם טוט זיך הינטער מירן
פון שכנים מיינע, שוין פון יארן, יארן לאנג.
נאר ס'וועט מיין בליק די ביימער גלייך דערשפירן.
עם טוט דער סיקאמאר אינטערעסירן
מיך יעדן טאג אויף ברייטן טראטוארן-גאנג.

דער שכן שווייגט. עם שווייגן סיקאמארן,
און נאענט איז דער בוים, נאר מענטש איז ווייט, נאר ווייט.
די ביימער האבן אויגן גוטע, קלארע.
זיי וועלן בלייבן מיר אין מיין זיפרון
און טרייסטן וועט דער גרינער צווייג אין שווערער צייט.

און בענטשן וועל איך הענט
וואס האבן צווישן ווענט
צוריק מיט יארן, יארן
פארפלאנצט די סיקאמארן.

באַמבעס זיינען טרערן

א, די שאַנד
פון לאַנד,
וואָס האַלט אין איין צעשמערן!

דער קין-צייכן אויפן שמערן,
וואָס ווערט אַליץ שאַרפּער, שאַרפּער.
דאָס לאַנד—דער באַמבע־וואַרפּער,
דאָס לאַנד—דער דערפּער־צינדער,
פאַרטייליקער פון מאַמעס, קינדער.

אויף זיין באַפעל מיט באַמבעס רעגנט,
עס ווערן אַפּגעווישט נאַטור פאַרמעגנס.
געוואָרן איז אַ נייער ספּאַרט—
באַמבעס, באַמבעס, באַמבעס מאַרד.

א, די שאַנד
פון לאַנד
עס ווערט זיין נאַמען דאָך צעשמערט
אויף אַלע טיילן פון דער ערד.
מיט די פינגער טוט מען טיימלען:
אַט די באַמבעס זיינען ביימלען
מיט פאַרבלוטיקט געלט
אויף בית־עולם פעלד.

ווי מען פויקט דאָס אין די טאַצן,
ווען די באַמבעס קראַכן, פּלאַצן.
נאָר עס זעט די וועלט און אַלע הערן,
ווי פון באַמבעס ווערן הייסע טרערן
און עס וויינט די זון און עס קלאַגן שמערן

און זיי שווערן, שווערן, שווערן:
ניט פארגעסן, ניט פארגעבן
פאר די ניט-פארלעכטע יונגע לעבנס.
די פייער-באמבעס און גראנאטן
האבן מענטשן-הארץ פארראטן.
מארד און באמבעס, בלוט און מארד...
וואַניקער פון באמבע איז דאָס וואַרט.

ניט קיין וואַסער לויפט פון קראַן,
מאַמעס טרערן זיינען דאָרט פאַראַן.
ניט מיט כוואַליעס זילבערט אַקעאַן,
נאָר עס כוואַליען טרערן פון וויעטנאַם.

ווען די באַמבעס פּלאַצן,
טוט מען מתים שאַצן.
און מען שאַצט ניט אַפּ די טרערן.

ניט די באַמבעס, נאָר די טרערן
וועט די וועלט דערהערן.
פון די טיפּטע לעכער
איבער העכסטע דעכער
טראַגט זיך ווידערקול פון יעדן אַרט:
מאַרד, מאַרד, מאַרד!

אַ, די שאַנד
פון לאַנד.

אַ, דער קינד-צייכן אויפן שמערן,
פון וואַנען ס'דינען בלוט און טרערן.

באלאדע יידיש

א.

נישט פארלאשן
האבן וויכער-ווינטן פון די ווינטער-יאָרן
אונדזער מאַמע-לשון,
נישט אַנגעוואָרן
האַט שפּראַך פון באַכע-זיידע
איר הן כּסדר.

און וויי איז דעם, וואָס הערט קיין יידיש וואָרט נישט מער.
ער פילט ווי ס'טריפט אַ טרער
פון יעדן נישט-געזאָגטן וואָרט
אין זיין טיפן וויסן אָרט.

ב.

איך האָב אין לאַדזשער באַלום
דאָס לעצטע מאַל געהערט
די רייד פון חדר-יינגלעך צוויי:
„אַז מיר'ן עם פּאַקן,
וועל'מער די צאָין אויסהאַקן!“

געווען איז דאָס שוין לאַנג צוריק,
אין אויער קלינגען נאָך די רייד
און אייגן זיינען מיר נאָך אַלץ די יינגלעך צוויי.

ג.

ערגעץ אויף אַן אינדזל אין פּאַציפיק,
אינעם צווייטן וועלט-קריג,
האַט אַ קראַנקן-שוועסטער אין שפיטאַל
געפרעגט די פּאַציענטן:
„ווער קאָן אַנשרייבן אַ יידיש בריוול?“
דאָס האָט אַ שטאַרבנדיקער זעלנער
זיך געזעגנט מיט זיין מאַמען. . .

ד.

באגעגנט האָבן יידן־העלדן זיך אויף שלאַכטמפעלד
אין באַטווין־באַטאַליאַן אין שפּאַניע.
גערעדט אויף אַלערליי לשונות,
נאַר דערנענטערט זיך אויף מאַמע־לשון.

ה.

פון דער סיבירער קאַלטער מייגע
ביז די קאַליפּאָרניער מדבר־פייגן,
זיך האָט געצאַנקט, געלאַשן,
נאַר געבליבן לויכטן אונדזער מאַמע־לשון.

ו.

די ירושה פון די באַבעס:
„מיר זאַל זיין פאַר דייע גיינע ביינדעלעך!“
דער אַנזאַג פון די זיידעס:
„זאַלסט זיין אַ לייט, וועסטו זיצן אין דער סופּה.“

און ס'וויברירן ווערטער־קלאַנגען
פון מאַני־לייב און איציק מאַנגער.
און עס זיינען פרעמדע דיך מקנא
און פרעגן: „פון וואַנען נעמט זיך דאָס, פון וואַנען?“

ז.

יאָרן, יאָרן, שוין אַוועק די שרעק.
יאָרן — אַנגעפאַקמע זעק.
ווען דו הערסט די ווערטער אַלמעַניע,
קוויקן זיי דיך אַ מחיה.
ווי גינגאַלד פינקלען זיי און שיינען,
פון די קינדער-יאָרן דיינע.

ח.

יידיש-לשון,
אוצר עכטער,
דין-וחשבון פון דיין נעכטן.
אין דעם וואַיען פונעם ווינט,
אינעם חושך-לאַבירינט,
אינעם צייט־געיאַמער,
אין דעם „אפּשר“, אין דעם „טאַמער“—
איז אַ טרייסט דאָס יידיש וואָרט,
ווי אַ שיף, וואָס קומט אַריין אין פאַרט.

ט.

ווער עס פרעגט, וועט אים דערגרייכן
קלוגער ענטפער פון שלום־עליכם:
און די וועלט האָט דרך ארץ
פאַר די פינטעלעך פון י. ל. פּרץ.

און ס'דערשיינט די יידיש-וויזיע
אין דער היים פון מעלעוויזיע.
און ס'זעט יידיש זיך באַנייען
אין דעם אַלטן ירושלים.

ס'האָבן פרישע יידיש-ווינמלעך זיך צעבלאָזן
 אין ניו-יאָרקער צענטראַל פארק צווישן גראָזן.
 אין לאַס אַנדזשעלעסער פארק מעקארטור
 צווישן דיאַלעקטן שטייפּע, האַרטע
 האַט דורך הויך-רעדער יידיש זיך צעמראַנגן
 אין די זוניקע ביימאַנגן.
 און געהערט עס האָבן נעגער
 און נאַרוועגער,
 מעקסיקאַנער, אינדיאַנער
 און כינעזער, יאַפּאַנעזער.
 און די בלומען און די גרעזער
 האָבן אַנגעניגט דאָס אויער
 און באַוואַנדערט האַט מען דויער
 פונעם וואַרט וואָס איז געזאַנג,
 פונעם שיינעם יידיש-קלאַנג.

און געוואָרן זיינען מענטשן האַרטע
 ווייכער, צאַרטער
 אין לאַס אַנדזשעלעסער פארק מעקארטור,
 ווען עס האַט אַ יידישער פאַעט
 אויף מאַמע-לשון זיך צערעדט.

פ א ר ט ר ע ט

אין קרייז פון פריינד איז זי, די שרה בת־טובים,
מיט אויגן וואָס שמרעלן מיט גומסקייט און חסד,
מיט רייד וואָס קוואַלן פון מים חיים,
מיט בליקן וואָס דערקוויקן.
זי טוט פאַרגעבן און פאַרצייען,
זי טוט דערפרייען און באַנייען.

און ווען זי איז מיט זיך אליין,
עס וואַקסט אין איר
דער הונגער נאָך די פריינד.
זי לייזט זיך אויף אין זייער נויט,
ווי מען וואַלט איר אַנפאַרטרויט
זייער האַב־און־גומס.
זי איז נישט אליין,
ווען זי איז מיט זיך אליין.

נאָר ווען עס קומט די שעה
און שטום איז דער אַרום.
דאָן שלייכט אַריין זיך דורך דער טיר
אַ פּוסטקייט פון באַריר,
אַ נעפל אויפן ים,
די לופט ווערט סם.
דאָן וויינט אין איר צעשראַקן קינד,
זי ווערט נישט מער
ווי פערל פון אַ טרער.

פאר אונדז אין זי —
א ליכטיקער פארטרעם,
דאס אויג וואס גלעט,
דער קרייז פון פריינד,
די זון וואס שיינט,

א לאמטערן אין דער נאכט,
די קראנקן-שוועסטער וואס באוואכט,
דאס אויער וואס דערהערט,
די פרייד וואס פארמערט,
די גוטע האנט וואס טיילט,
דאס ווארט וואס היילט.

ט ר א פ נ ס

די גאס-רעגנס האבן זיך באהעפט
מיט די נאקעט-גרויע בערג
און זיי באגרינט און באכלימלט.

און מענטש האט זיך געוואונדערט:
פון קליינע מוטנע טראפנס
זיינען געבוירן געווארן
העלע ווילד-בלימלעך, „שפאנישע שאלן“,
וואס האבן פארוויקלט די גרייז-גרויע בערג
און זיי פארוואנדלט אין שיינע, רייצנדיקע
און פארפומירטע יונג-פרויען.

נעכטן — מוראדיקע וויסטע בערגער;
היינט — פעסטיוואל-מאסקאראד
באצירט פון פיאלעט און גאלד;

סיגנאלן פון פּרילינג־פּרייד,
אַנזאַגער פון ליכט און לוסט,
טרעגער פון יום־טוב מעג.

און מענטש האָט זיך פאַרטראַכט:
אויך דו ביסט אַפּט אַ האַרטער שטיין־באַרג,
וואָס רופּט אַרויס אַ ווידערגעפּיל צו זיך.

אַמאָל באַשטראַלט דיך זון,
דרינגט אַריין אין דיר
און באַפּרילינגט דיין געביין,
ווערט דיין פּרצוף אַ בלוּמען־כייט,
ווערט דיין וואָרט אַ פּריידיק ליד,
ווערט דיין טאַט — אַ העלע פּאָן.

קליינינקע ווילד־בלימלעך אויף די אַפּגעלעכטע בערג,
זיי האַלטן זיך ענג־צוזאַמען
מיט אייגעלעך וואָס שעמעוירן
און ווילן איינזאַפּן אַלין אין קורצן לעבנס־שפּאַן.

מענטש, דער מיסמעריעזער באַרג —
וויפּל פּרילינג־פּרייד איז אים באַשערט?
מיט וויפּל ווילד־בלימלעך וועט ער ווערן אַרומגערינגלט?
וויפּל שטיינער וועלן זיך אַ קייקל טאָן פון אים?
וויפּל פּרישע רעגן־טראַפּנס וועלן זיך מיט אים באַהעפּטן?

ווער ווייט ט...?

ווער ווייסט, צי האָב איך נים אַמאָל פאַרזייט די קערנער,
וואָס טוען היינט אַ וועלט באַשפּייוֹן?
און שטאַרקער איז מיין האַנט פון אייז
און כ'בין די בליענדיקע רויז מיט שאַרפע דערנער
און ס'איז מיין קליינער שטערן פון אַ גרויסן לערנער.

ווער ווייסט דען וויפל שונאים כ'האַב געטאָן באַזיגן?
און ווער ס'האַט אַנגעטאָן מיר קרוינען
און פאַר פאַרדינסטן צו באַלוינען.
און כ'בין פון טיפּן אַפּגרונט דאָך אַרויפגעשטיגן,
אַראַפּגעגלאַצט פון הויך צום אויסגעשפּילטן קריגער.

ווער ווייסט, צי שטאַם איך נים פון מייסטערדיקע זינגער,
וואָס ציקלען זיך אַרויס פון קעלן
און דרינגען דורך די צאַרטסטע צעלן.
עס ציען זיך צו זיי די אויסגעדורשטע פינגער
און ס'ווערט נים מיד דער דור דעם ניגון איינצושלינגען.

ווער ווייסט, צי בין איך נים דער מייסטער פון די וועלטן
וואָס גייען אייז און ווידער בליען.
זיי זיינען אייז, זיי ברענען, בריען.
איך בין געווען מיט זיי אין יעדן ווייטן עלטער;
איך האָב געהאַלפּן בויען סדר איינגעשטעלטן.

איך בין מקנא די וואָס קאַנען פריידיק טאַנצן,
ווען ס'לאָזן זיך אין פלי די גלידער
און פאַלסט אַוועק און הייבסט אָן ווידער
און ס'לויזט זיך אויף אין קרייז פלאַנעט מיט דיר אינגאַנצן
און דיר געהערן אלע פרישע לאַרבער-קראַנצן.

ווער ווייסט, צי האָב איך נים אין זיך די אלע מעלות
פון די וואָס זיינען אויסדערוויילטע?
צי בין איך נים פון צען געציילטע?
עס שפּרייטן זיך אָן אויפהער מינע רייפע מיילן
און ס'שפּאַרן אונטער פונדאַמענטן מינע זיילן.

ר י ט ע ם

דער רימעם פון די ריימנדיקע פערד;
דער רימעם פון דער סאָפּנדיקער באַן —
עס צימערט אונמער זיי די האַרמע ערד.
מיט זיי צו יאָגן זיך געווען באַשערט
איז מיר אופ יעדן טראַט אין מיין געשפּאַן.

עס לויערט אין געהיים דער עראַפּלאַן
און שרעקסט זיך פאַר זיין גורל אין דער ווייט.
געפאַרן זיינען אין זיין פלי פאַראַן.
עס פויקט אין לופט מלחמה-באַראַכאַן
ניט זיכער איז דער רימעם פון דער צייט.

צום רימעם הערסט זיך איין אַ לעכנס-לאַנג,
צום וואַיענדיקן, וויכערדיקן ווינט;
צום אַלאַרמירנדיקן גלעקער-קלאַנג;
צום ברויזנדיקן אַקעאַן געזאַנג;
צום לעצטן רימעם, ווען די באַן פאַרשווינדט.

באַנעמסט דעם רימעם פון דעם פייגלי-כאַר;
ביינאַכטיק קעץ-געיאַמער אין דיין הויף;
דו ווערסט ניט מיד צו הערן ליבעס פאַר;
נאָר ליבער איז דיר רימעם פון דער וואַר
און ליבער נאָך דער קינדערישער לויף.

דער רימעם פון די טעג, פון יאָר צו יאָר;
דער רימעם פון געטריישאַפט פון דיין בלוט;
דער רימעם פון געדאַנק וואָס איז נאָך קלאַר;
און רימעם פון דדיין האַרץ איז נאַענט גאַר;
דער רימעם פון דעם לעבן גוט איז, גוט.

יום-טוב

(אייב וויזעלמאן געווידמעט)

א, ווי ס'יום-טוב'ט די נשמה
ווען עס שיינט אויף איר די זון!
כ'וועל גיט שיקן אין מלחמה
גיט מיין מאַכטער, גיט מיין זון.

שוואַרצע וואַלקנס דראַען ווידער
און אַ שמורעם דונער קנאַלמ.
לאַמיר זינגען שלום-לידער
און די וועלט פון פרייד שוין שאַלמ.

ס'איז די צייט פאַר יום-טוב, כרידער.
לאַמיר אויסשמרעקן אַ האַנט.
אויפהערן זאַל קידער-ווידער,
לאַמיר אַפשאַפן די וואַנט.

זאַל אַ יום-טוב זיין דאַס לעבן,
פרידלעך זיין זאַל יעדער טאַג.
שלום-פאַנגען זאַלן שוועבן,
ליד פון חברשאַפט צעמראַנט.

דער פידלער — פון מאַרק שאַנאַל

שאַגאַל'ס „דער שלח מנות טרעגער“

He looks out of the window in the White House,
Abe Lincoln, the President in the Civil War.
It is night, it is black, it is horror.
The land calls, the world calls,
Generations call, long since passed:
"Free the land of shame,
Free the soul of disgrace!"

The land calls you, Abe Lincoln;
Hands of the black slave are outstretched to you,
Prophets of all times are calling upon you.

The blood of the Civil War will be wiped off;
Like the bright sun will truth shine,
United once more will the people be;
And stronger than war, peace is,
In fire and in blood freedom is born
And man must purify himself in torment of battle
To be free.

The city sleeps, the land slumbers.
But in the White House paces lonely,
Deep in thought,
Abe Lincoln the President.

(Translated by J. & S. COOPERMAN)

Abe Lincoln in the White House

He paces about deeply absorbed, as in the depths of anguish,
Through the hushed parlors of the White House.
It is pitch night, it is deep night.

The long, long hands outstretched
To the Gettysburg battlefield,
The soldier sons of all the states.

The land is all asleep, the citizens rest;
And Washington, the capital, is silent.
Only the President is awake—
Father Abe, great and humble.

He sees young, strong men marching
Off in smoke to suffering and to death.
He hears the drums beating, the trumpets blaring,
Horses taking leave of city stones.

It is now quiet in the White House,
In the lateness of the night, in deep, black night;
But restless is the tall, gloomy President.

He sees ambulances move endlessly,
Like caravans through the desert, crowded with sick.
The town is full of them,
Their throes deafen the sky.
Abe Lincoln covers his face,
Bent with torture and anguish,
And cries and weeps within himself:
“I cannot bear it any longer.”

Giant white lions taking a ride
On the backs of pink little goats;
Bright golden apples stuck in the mouths
Of blue-tinted ponies, manes in the wind.

Tiny Jews in silver gaberdines,
Frolic in a circle-dance,
With rainbow coloured roosters.

And further still, and deeper still —
Spirited clowns in pointed caps,
Charlie Chaplin twirling his cane,
And all of them, in coloured splendent suits,
Play blind man's buff,
In hills afire with a violet flame.

And there, at one side,
The blue-eyed Marc Chagall from Vitebsk stands,
Smiling shyly through a white-cloud pane,
His hair be-garlanded with green,
His face a round full moon,
His folded hands a tinder-red . . .

And the whole world sees,
The whole world knows —
Marc Chagall has painted the sky!
Marc Chagall has painted the sky!

(Translated by MAX ROSENFELD)

Marc Chagall Paints the Sky

Who used the sky as a canvas?
Filled it with murals and frescoes?
Dipping his brush in a palette of sunshine,
Unearthly colours mixed to a flame?

Too narrow the widespread horizon!
Dishevelled, sprawled, untrammeled,
Drunk with the space of creation,
He rolls in the heavens like a child in the grass.

The city saw and the village stared,
The cook in the kitchen put down her plates,
The hospital patient forgot his pain,
A fisher at sea gaped up at the sky.

The artist's exhibit is free —
And millions of necks stretched upwards,
Man and beast filling their eyes
With a feast, with a feast.

Who is the critic to name it?
Who is the artist who made it?

He would like to look around a little longer,
But the Mighty Mother summons him to slumber.

Moses scaled the mountain to its utmost peak,
But no thunders, lightnings hushed to hear him speak;

Neither hill nor dale gave help at his behest
And the sunset went on crimsoning the west.

Through the dusk he saw the country of his hope,
And with that he stretched out on the rocky slope.

And he there received a kiss from his Creator;
Only the name Moses was remembered later.

To expire with a silent kiss has merit;
Every heir should have such kisses to inherit.

Since it was awarded the redeemer Moses,
Dear to all should be the kiss with which life closes.

To assuage our burning bush, life's fiery burden,
Comes the kiss of death, our everlasting guerdon.

Death is sundown, red as tinder in the west;
On the peak one silent kiss, and all is rest.

(Translated by AARON KRAMER)

Moses' Kiss

When the lines across the brow are multiplying,
And the end is drawing near, the time of dying—

Let the waterfalls then altogether stop;
Let us have what Moses had: a summing up;

Let the soul, so long at war with life, surrender
After she receives a kiss that's soft and tender.

Though the granaries have all the yield we nourished,
Must we perish now, before desire has perished?

And as Moses once implored the dale, the mountain
To uphold him when he came to his accounting.

Years,— six score; for Moses they were minutes merely!
Bushels heaped with truth his life had yielded yearly;

And he ached to set his foot on virgin land,
Hold a humble shoot of grass within his hand.

But, since Adam, there has been no other way:
All his caring, prizing, reaches its last day.

You Were...

You were that soundless breeze
That pets the leaves and disappears;

Your face aglow, suffused with trust,
Your way cut short, dimmed with dust,

Suddenly you were gone — out of sight,
Who put out your light?

Comes a gale and overpowers,
Tears away the tallest towers.

Forgetting you, now here — now lost
Was time of scorch, of burning frost.

And still, flash of your smile — can
Bring back need to reach you again,

Desire, once again to seek,
To find, to greet, to hear you speak.

You were that quiet, gentle breeze
That touches and disappears.

(Translation by TANIA BROOK)

The Stones of Jerusalem

The ancient stones of Jerusalem
Could move a stone.
Here on this spot a prophet dreamt of later times,
When a wolf and a lamb would live in peace,
When a man would not lift up a fist against another.

Here on the stones gods preached,
And heads were split into pieces,
And warm hearts were turned into stone,
And tears of generations
Were transferred into stones.

Here lie the ancient stones,
And wait patiently to be joined into homes for Torah,
Into healing for the sick.
Stones can become a heart
That feels and is joyful.

Jerusalem — a monument of stone,
An ice-cold document
Of hot times.
Jerusalem—granite and marble,
More valuable than precious stones.
Jerusalem—stony skeleton of yesterdays
And firm fortress of today and tomorrow.

Not a grave, but a precious quarry,
To dig and mine
The soul of humanity
To create a new humanity
Which will seek a solution.

(Translation by MARVIN ZUCKERMAN)

And you, O son of man, in your smiles, your tears,
Have sensed a world with secrets rife.
You saw it as the fated game of life.
You strove to grasp the meaning of it all
But found no more than silence through the years.

Life propelled you to the outermost edge.
You saw the secret in the dark abyss,
A kind of blackness threatened through the mist.
Strangely you were petrified by fear —
Was this the place in which your bones would rest?

You packed your bags, prepared yourself to leave.
How many secrets would you take along?
The secrets, like a camel-caravan,
Are patient. Time here has no end. Until
The tolling starts, don't begin to grieve.

Like the listening ear, you too have tried
To sense, to comprehend. You go away.
And someone will rejoice "Hurray, Hurray!"
But you will smile one final knowing smile
And with the deepest secret close your eyes.

The world is full of secrets. And we wait,
Intense, alert, ready, always poised
To catch a whisper or a crashing noise.
We stand prepared, girded up, athirst,
And dare to open up the creaking gate.

(Translated by MAX ROSENFELD)

Secrets

All around and everywhere there is an ear
Which listens, hears, detects, is on alert,
Which probes the hidden mysteries of night
And all unnoticed, hits the target and
Reveals the secret lurking somewhere near.

The ice splits open with a crash, the floes descend.
The spring uprising is in full attack.
The pangs of birth are short and sharp and quick.
The sea awakens from its torpid sleep.
The trickling secrets stretch for miles on end.

Upon the towering mountains, fallen snows are still.
Forbidden here the slightest softest sound.
But down below the secret can be found.
And here, close by, an ear will apprehend.
Eternity's enigma will enrage or thrill.

The more profuse the trees, the more they're dumb.
The birds converse by singer-telephone.
The higher spheres belong to them alone.
But down among the grasses, secrets hum
A promise that the cooling streams will come.

From zooming bees, from lioness behind a wall,
Unsuspected secrets can be learned.
As oceans rage with foam by secrets churned,
As wild geese whisper secrets in their flight,
Persistent secrets buzz around us all.

The Tree Is Beautiful

The tree is alone,
The tree is not lonely,
The tree is beautiful.

He stretches out his arms
Upwards, to endless space,
To the golden rays of the sun.

Radiant, when his leaves turn green,
Proud, when they turn brown and russet-red,
He is not contrite, when they wither and fall dead.

He resists strong winds,
Endures cold and heat,
Submitting only to unexpected lightening.

And in death is functional,
Piece by piece
Adorning homes of the rich and poor.

Pity the man who walks with lowered head
And does not see his neighbor,
The tree — the beautiful.

(Translated by SELMA GREENBERG)

A Little Girl

At ocean's edge
A litte girl peers
At each dancing billow,
Wishes to mimic their flaw and begins
Moving her hands, her feet, her head —
And soon she is the wave, she is the sea.

She springs into the whitened foam
And follows it back to the shore.
And then she sees a white-headed sea gull
Dancing gracefully aloft —
But she cannot follow it.

White-capped waves dance
To the tune of the sea-orchestra;
The blue-green horns sparkle;
The air is totally permeated
With restless movement
That stretches to the shore.

Man is a wave, bedecked with white foam,
Man is a dream
Of the bottomless deep.
Man is a ship
Seeking a new shore.
Man will find the way.

(Transl. by YUDEL and JEANETTE COHEN)

C o m e

Come!

I've sought you everywhere.
Allowed myself no pleasures
And found you nowhere.
Too long I've stumbled, dry and dumb —
Come.

Whoever says he's through with life
Cannot a lover be.
The morning sun rises only for believers,
Makes reluctant flowers bloom.
Come.

My heart reproaches me, reproaches me.
I see your face as in a carousel.
It buffets me and tosses me.
Waiting for you is my bustling street.
Longing for you is my silent room —
Come.

A tree, ignited by a lightening bolt,
Blazes up and vanishes in smoke.
I've dug and plowed, flared and flamed.
Before you hear the final, falling doom —
Come!

(Translated by M. R.)

When it Rains in Los Angeles

When it rains in Los Angeles,
The sky falls to earth
And its blue turns grey, and "hey!"
A little wind blows,
And the skyscrapers tremble,
The encircling hills hide,
The Pacific disappears —
When it rains in Los Angeles.

The many-branched banana tree
Becomes a frayed willow twig,
And the blood-red poinsettias
Hang their heads in shame.
The familiar bird-of-paradise
Opens its throat, thirsty.
My! The things that happen
When it rains in Los Angeles.

The palm-tips whisper in their need.
Sacrifices are brought to the Moloch rain:
Carob-pods, olives, wild berries, mandarines,
Lie strewn about in slippery sidewalks.
A person dares not risk his being,
And stares out through shut, dewy windows,
Shuddering, like the green leaves outside.
Solitary cars splash about, chastened,
Like stray dogs whose punishment it is
To draw themselves over wet, dreary roads —
When it rains in Los Angeles.

(Translated by MARVIN S. ZUCKERMAN)

Indian Dance

Indian women, dancing, dancing,
Indian singer beating on one-note drum.
Arms enfolded high upon the bosom
Heads bowed low toward the ground
Tiny steps, as if their dancing were taboo.

Indian women dancing, dancing.
Thick black tresses shine and necklaces glisten,
Faces full of mystery concealing
Depths of loneliness from hill and vale.
Black fires gleam through looks of steel.

Indian women dancing, dancing,
Heavy shuffling feet foretelling danger,
Bending low like buffaloes before a storm,
Swaying like the willows on the river shore,
Preparing for the distant, desolate journey home.

Indian women dancing, dancing
To the drummer's echoing laments.
Dancing with their ancient tragic shadows.
Heavy is the body and the step constrained.
The world is alien and the land is strange.

(Translated by M. R.)

Why?

No, I cannot understand it.
On neighborly faces, desperate tears,
From friendly eyes, peril stares.

The country bathes in luxuries.
The land contains so many things.
And still the highwayman is king.

There's plenty here for everyone,
But swords are honed and guns are shined,
And blood is cheaper here than wine.

How much longer will such miseries
Be part of everybody's life —
A regimen of fear and strife?

If man can be so amiable
And give to everyone his due
And know what's beautiful and true —

Why must death and danger lie
In wait for us wherever we go?
I cannot understand it, no!

(Translated by M. R.)

A Man Needs Time...

A man needs time to think, to weigh
The wonders that have come his way,
Things his eyes have seen and ears have heard,
The morning sunrise and the changing night,
The peaceful calm, for boding sounds of war,
The strange caprices of our ailing sphere.

A man should stop his endless hustle-bustle.
He should clear the way and give himself a **greeting**,
Open wide the shutters of his personal jail.
He should listen to the message of the universe,
Of those who turn to him in desperate need,
Of him who soars to Mars, and of the squirrel in the **tree**.

Man should make a reckoning of the heritage
Bequeated to him from Adam's pristine time
And dig around and probe those distant days
And not allow distortion to obscure reality,
He must destroy the lie, embrace the truth,
Renew eternities and be himself renewed.

And when he's reached the brink of final reckoning
He will not fear a subjugating yoke.
His life was full and good, and when the time
Arrives he must prepare himself to leave,
His torch will brightly flame atop the turret,
Banner of the glad tomorrows yet to be.

We've so much to extol and so much to condemn.
The tiny human eye has filled so many seas.
A heavy burden lies upon the human heart.
We need to open up the boxes that are locked,
Reveal the treasures of the prophets whom we mocked.
In this demanding world, a man needs time to think.

(Translated by MAX ROSENFELD)

Sunny, juicy oranges;
Heavy-breasted, red-green pears;
The mystical, deep-blue plum;
Magnificent persimmon and apricot,
Who made captive
Of the most beautiful of dusks and dawns—
For their soft, downy, youthful skin.

The honeyd dates —
Provocative figs —
Hard, dark, crunchy St. John's bread;
And, above all,
The sovereignty of the apple tribe.

And we?
After all, we are
That lush garden with ripened fruit...
With all its charm and all its desirous thirst;
With all its promise and its lust..
With satiation for the thirsty and the famished.

And, in retrospect—
Like our faithful gardens,
We must safeguard ourselves
From parasite and blight and thief
That threaten to destroy or despoil.

We cannot permit it!
We cannot permit it!

(Translated by YUDEL COHEN)

At first green, they turn black as they ripen —
Pleading — “come fondle and have your way with me!”
Voluptuously pervading every vital part of our being —
Transforming it into an avocado,
Overflowing with bloom of tree and life-lust of Mother Earth.

In shadowed nook by a fence —
Abject earthy and shy
Strawberries! — wild or cultivated,
Break through the soil.

Tipped the palest green,
Soon reddened —
When touched by the warmth of sun
On cheeks.

How tantalizing the color!
How tantalizing the aroma!
How tantalizing the pulp in questing mouth! —

Tartly sweet and thirsting
After ripe fruit —
And becomes
Brimming bowl of red, ripe berries —
Joy embodied
Gift from Sister Earth.

They entice us,
Like beautiful, alluring young maidens —
The fruit from the wise old earth.

Ripened Fruit

There's greening of fingerlings tightly clustered on stalks,
Pendant from tree,
Shielded by parasols of broad green leaves
Grown to maturity, ripening in impatient haste.

Small bird, sentinel-like,
Gives voice, in shrill, gleeful alarm:
"The bananas are ripening!"

And indeed, upon our table lie
Yellow golden fingers —
Bursting with youth, desire and vigor,
Encasing sweet, snowy greetings
From toiling, productive black earth and green, fan-like tree.

Eager teeth sink in crisp succulence
Of red, round and arousing apple;
White, sunny, sap graze sthe gums
Like a kiss . . .

Draws in the fresh bouquet of ripe fruit,
And thus absorbs the gold of the sun and the dew
With greetings from the smiling earth
And is itself transformed
Into a plump red apple.

Modest avocado tree
In small yard close to my window
Stands like a tireless porter,
Heavily laden with full-blown pears;

My small ear has caught
The trill of feathered joy on high perch,
Uneasy rumblings of an earthquake;
The soothing murmuring of an infant;
The painful sound of death-throes;
The eternally fresh, warm voice of Caruso.

This small ear of mine enabled me to spread **throughout**
my being
The echoes of joyous birds in song;
The fears for the foundations of the earth;
And awakened in me the child
And warned me against the last tones.
And all sang out within me.

This small eye of mine led me
To the goal of millions of years.
Taught me the wisdom of generations;
Made me aware of **impending perils**,
Disclosed to me the innermost secrets
And brought me close to distant climes.

This small ear is my sentry,
Loyal from the first day to the last;
Caught the rustling of a betrayer;
Lifted me to the sounds on high;
Filled me with Beethoven and Bach
And whispers to me the tenderest of love-calls.

(Translated by YUDEL COHEN)

Eye and Ear

This small eye of mine has absorbed
A turbulent waterfall, tumbling down towering mountains;
A tiny shimmering blade of green grass amidst granite crags;
An exhumed skeleton of a prehistoric beast;
A blooming Joshua tree in arid desert;
A blue-green lake nestled within forest depths.

This small eye of mine has absorbed,
And shared it all with every fiber of my being.
Somewhere within me there leaps a waterfall;
The skeleton makes me mindful of my own end;
The minute green shoot encourages me to endure;
And in days of travail, I'm like the Joshua tree.

This small eye of mine has absorbed —
A heavily bent old man;
A sweet infant, attempting its first step;
The cold hand of a dying friend;
The flaming bosom of a provocative woman;
The wrathful glance of an aroused slave.

This small eye has distributed all that it absorbed
To every limb and fiber of my body —
And I've grown old, yet newly born;
And within me there blossomed anew all my desires;
The slave within me was aroused;
I sensed death — and life was all aquiver.

**The ocean is my private lake,
The highest mountain peak—my terrace
From which I view my little world.
After the storm a dove will coo,
After the squall the sun will shine.
A dog will lick my hand in gratitude.
Nature will arouse the human soul in me.
I feel as though I've joined the world again —
Sometimes.**

**Sometimes it happens that
I'm one with mankind's happiness.
I take delight in Rembrandt's magic brush.
Moses stretches out to me his liberated hand.
Einstein's face assures me of tomorrow.
Marx and Darwin both outlive their foes.
Beethoven, Bach and Brahms
Each comforts me in different tones.**

**And in my own particular corner
A brilliant light goes up
When I hear Sholem Aleichem's Yiddish zest
And I'm filled with reverence
When Yitzhok Leybush Pertz is my guest.**

**I feel I'm joined to happiness —
Sometimes.**

(Translated by MAX ROSENFELD)

It Happens...

It happens sometimes
That I feel I'm part and parcel
Of the world of savage beasts.
The human being in me is erased.
I burrow like a pig n mud
Intoxicate myself with death and blood.

My heart is hard — a scrap of flint.
I cannot understand myself.
I crawl on hands and knees like a primordial man.
I'm far from human — unintelligent.
I hear the jungle summoning.
I leap into the pit from fearsome heights.
I do not recognize myself, I lose my mind —
Sometimes.

It happens sometimes
That I feel I'm part and parcel
Of the world of flower petals, blooming roses.
I live in harmony with evergreens.
Among the millions of the world
I am a person of esteem.

I'm friend to wind and rain;
The light of day is my possession.
In human faces I can see my family.
I have concern for people everywhere.
They all are children given over to my care.

If the World is Sick...

If the world is sick,
Then I a nurse would be,
To watch at bedside ceaselessly,
To wash its wounds,
To say a word of comfort,
Offer a touch of kindness.

Not turn aside
From death, its fears, its agonies.

I'll help to fight it, push it back,
Swear devotion to the sick,
Rejoice when he recovers.
Never leave him
In his lonely hours.

If the world is sick,
I will not flee
From odors of disease.
I will not pass the sickroom by
Like sated stranger.
The patient's dear to me,
The sick will lean upon my arm,
I will not close my ears to cries.

I will not bridle at a testy word,
I will not shudder
At the mask of death.

If the world is sick,
Then I will minister and warn,
For I am a patient and physician, too.

A Dog, A Cat

An unfamiliar, spotted cat investigated me
And liked the friendly look she saw.
Cautiously she moved a little closer,
Then waited for me at my open door.

One morning, walking aimlessly
Upon the hard and lonely bricks
There suddenly brushed against my legs
A ragged hound with woeful eyes.

He gazed at me submissively.
I bent and stroked his silken hide.
Soundlessly he spoke to me:
I'll be your faithful friend for life.

A bluejay diligently searched for food
One early morning on the sunny porch.
He watched me as I spread the crumbs around
And moved toward me, inch by inch.

A little patch of thirsty ground
Thanked me as I sprinkled it.
In gratitude the greyness turned to black
And I smelled the wholesome soil.

A dog, a cat, the wise old earth.
The selfsame sun which shines for all.
But ever since I can recall,
One thing's lacking on our beautiful globe.

So many centuries we've been around
And still, to our disgrace, we haven't learned
The art of holding out a helpful hand
From man to man, from land to land.

(Translated by MAX ROSENFELD)

But worse than all — your everlasting silence,
Your millennial muteness.
And when at times we do hear voices from your peaks,
It's only the wild winds wailing, frosty, chilling,
As if a pack of hardened rocks were heartlessly
Pursuing them.
And even when the window-washing sun
Comes out to scrub your panes and make repairs,
Your murky, moody shadows move inexorably
To create a dark, funereal air.

So always when I pass your way
I want to knock and knock
Upon your locked up door
And ask you once again:

What brute has ripped away your flesh like this?
Whas mindless vandal scratched and scarred
Your giant frame?
But more than anything I'd like to learn
The secrets of your yesterdays,
Tomorrows and today's.
For I myself am curious to know
The secrets of my own today's,
My yesterdays and my tomorrows.

(Translated by MAX ROSENFELD)

To a Mountain

I want to knock upon your door and ask:
Who tore the flesh from your mammoth body?
Who mauled your countenance?
Who put the hunches on your bony shoulders
And tore your hair out by the roots?

Your age remains a deep, mysterious secret
As generations come and go and change in time.
Your toughness enervates, your silence exasperates.
I want to take you by your shoulder-cliffs
And shake and shake
So your heart will hammer like a clock
And all the pages of your past will be unlocked.

Your tightly sealed lips — they frighten me,
As if you bear an animus within your soul
Toward the present and the past,
To me and all my generation.

What secrets are you hiding, angry mountain?
Why don't you permit a tree to grace you
Or a flower to adorn your breast?
Your sole attire is a crown of granite.
Your crumples are the marks of injuries.
Your wrinkles are like ominous caverns —
The open mouths of wounded beasts.

The Carrier of Gifts

When I will have to give a last account
Of that store of mine that is my life
I will not boast, and neither will I say
That I carried Atlas-like, our world
On my shoulders, pitifully weak,
But yet that served me dutiful and well.

My own household, it was beggar-poor,
And yet it held with pride its many books,
And when I ran on errands for my father,
My every footstep echoed with a song,
And my way was light with eagerness
When I was a carrier of gifts.

And so I have remained throughout my life;
The thrill of opening a door and giving,
And filling up with delicacies a plate,
And watching eyes that dance, a face with laughter,
No longer did the strict inquirer doubt me
When I was a carrier of gifts.

It will not serve you well to groan, to weep,
To have in mind the wear and tear of life;
And who displays a bell about his neck,
And he who like a child clings to his sack,
But I have made a good bed for myself,
I was a carrier of gifts.

It was want that taught me this old wisdom,
More precious than pure gold are people's smiles.
Go your way and carry news of gladness,
Courage to the weak you'll bring—strength to yourself.
And proud you'll answer to both: judge and plaintiff,
I was a carrier of gifts.

(Translated by LILA B. HASSID)

Among themselves they chat in Spanish,
Their eyes are blazing black.
Something the boy says
Tickles the girl,
Her warm heart answers back.

The sitters look at them with envy.
And after eating
Their hunger multiplies.
If only the cafeteria dispensed
A friendly word,
A pair of kindly eyes...

A sea of people everywhere,
The waves keep breaking
And lifting without end.
But who can still
One's thirst and hunger
For a dear, a trusty hand?

(Translated by AARON KRAMER)

Hunger

They sit in the cafeteria —
Their plates are empty,
Their mouths are stuffed,
Yet hunger nags them without end.

Their life's a bleak and barren wasteland,
They are consumed by thirst
For a friendly word,
For the tender touch
Of a caring hand.

Eagerly they watch the door
As if expecting someone special
To appear.
The same starved look is on the faces
Of those who enter
Desired by no one here.

And those who clear the tables
Of discarded bones,
Leftovers of the meal —
Are youthful Mexicans
Who do not feel the hunger
Old persons feel.

How sharp and jagged is this bit of stone!
How heavily it sinks into my pocket!
As if to say, rubble also has a purpose.
You will find a use for me some day.

At home it's neither decorative nor conversation piece.
Into a drawer it goes, useless and forgotten.
But then one day I did recall that little stone.
All the kitchen knives had suddenly grown dull.
The strong arm at the table now was powerless.
And proud steel turned entreatingly to the stone.

Young steel is whetted on primeval quartz
And the stony heart is suddenly restored,
Knife blades gleam again smiling sharp,
And muscles come alive again and strong.

The prehistoric fragment from Death Valley
Becomes a worthy member of the busy kitchen.
And a small, millennial burial ground
Will sharpen long cutting-edges for today.

(Translated by MAX ROSENFELD)

A Little Stone

In California's desert, in Death Valley,
I stumbled suddenly upon a jagged little stone
As if it were imploring me: pick me up!
Cool your cheek on me, but take me out of here!

A little scrap of quartz, of iron-ore and granite,
Rust streaked, dried blood, speckled white.

Lying all alone, separate from its heap of rubble.
Descendant of volcanoes, fiery explosions,
Scion of hot and scalding lava, dust, debris,
Of earthquake, ice-age, flood,
A living greeting of the centuries,
Gravestone of our fathers long ago.

What secrets could that little stone reveal?
What storms engraved these notches?
How many lives are pressed together here?
How many eyes are winking at me?

Who wept when they died?
Who cherished their memory?
Who honored their names?

And we, who survived
To inherit the earth —
We embark on our journeys,
We laugh, we embrace, we agree
That each separate hour of life
Is worth the struggle of living;

While behind us and before us
The enemy lurks in concealment,
Preparing Treblinkas once more,
Listing the Moshes and Sarahs again.

Tomorrow, if our world is set aflame,
Which of us will bear a hero's name?

(Translated by MAX ROSENFELD)

Jewish Names

The Yankls, the Yosls, the Henechs and Leybls,
The Brohas, the Taybls, the Genies and Esthers—
Children of poverty, firm in their faith
That sunshine would yet grace the earth,
That eyes would yet sparkle with gladness,
That life would yet be a festival.—

They fell in the war for Madrid,
They fought in the streets of Paris,
They defended the honor of Moscow,
They fired from forests near Minsk,
They were tortured at Auschwitz and Drancy,
Lynched like the Negroes in Georgia.

We know them as heroes of ghettos
They bled on the borders of Israel,
In deserts they planted their gardens,
Touching the promise of tomorrow.

Drawing by Chagall for Ronch

באגן י.א. פאנעלע אט גרוס

מאקע אפאקע

944
מ.3.

*I. E. Ronch presenting a book to Marc Chagall in New York
April, 1944.*

☞ TABLE of CONTENTS ☞

(Translation from the Yiddish)

Jewish Names	7
A Little Stone.....	9
Hunger	11
Carrier of Gifts.....	13
To a Mountain.....	14
A Dog, a Cat.....	16
If the World is Sick.....	17
It Happened	18
Eye and Ear.....	20
Ripened Fruit.....	22
A Man Needs Time.....	25
Why?	26
Indian Dance.....	27
When it Rains in Los Angeles.....	28
Come	29
A Little Girl.....	30
Tree	31
Secrets	32
Stones of Jerrusalem.....	34
You Were.....	35
Moses Kiss'.....	36
Marc Chagall.....	38
Abe Lincoln in the White Houe.....	40

I. E. RONCH, now living in Los Angeles, California, was born in Poland. He is a Yiddish poet, novelist, essayist and journalist.

In English translation: *Jewish Youth at War*; *The Awakening of Motek* (a novel); *Selected Poems*; *In the Desert* (poems) and the present book of *Poems*.

ACKNOWLEDGMENTS:

Some of the poems were published in the following periodicals and anthologies: *America in Yiddish Poetry*; *The Jewish Currents*, N. Y. *The Poet* (Madras, India) and *The Journal of Humanistic Psychology*, San Francisco.

Copyright © by
I. E. RONCH
1981

YITZHAK ELCHONON RONCH

POEMS

Translated from the Yiddish

Drawings by **MARC CHAGALL**

Published in

LOS ANGELES, CALIF.

1981